

1955

1-2

SLOVENSKI

ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV
ZA SLOVENIJO

SI. 1-2 — LJUBLJANA 1. FEBRUARJA 1955 — LETNIK LVII

VSEBINA

Edi Senegačnik: Ali je hrvaško čebelarstvo res v nevarnosti?	1
Robert N. H. Skilling: Čebelarstvo na Skotskem	6
Leopold Zor: Dvospolne čebele	9
P. Močnik: Sivka je zmagala!	14
F. Vodnik: Boraga ali boreč	17
Franjo Vrčko: Dve značilni zimi	20
V. R.: Trije jubilaranti	21
F. C.: Medeni preroki in še kaj	22
Edi Senegačnik: Na obisku pri angleških čebelarjih	26
Jože Stabej: Stari zapisi o čebelah in čebelarstvu	50

OPAZOVANICE:

Dr. V. Manohin: Kakšna bo pomlad 1955	53
Poročilo za november in december	55

OSMRTNICE:

Prijatelju v spomin, Janez Kljemenčič, Kristijan Božič, Kristijan Kožman	55
--	----

POSVETOVALNICA:

Odgovori k 8., 19. in 22. vprašanju. — Vprašanja: 1. Neumljiva propast kupljenih matic. 2. Stara in nova čebelarska šola	58
--	----

MALI KRUIHEK:

Se o nosešanu. — Ali je zoženje žrel umestno. — Tlak za čebeljak. — Oprraševanje črne detelje. — O čebelarjih. — Se o XV. mednarodnem čebelarskem kongresu na Danskem. — O ropanju. — Zažičevanje okvirov	40
---	----

NASA ORGANIZACIJA:

Poročilo o ustanovnem občnem zboru Čebelarske zadruga za Slovenijo v Ljubljani	42
Dopisi: Čebelarska razstava v Izlakah. — Vidni uspehi tesnega sodelovanja med čebelarskimi društvi ljutomerskega okraja in Okrajno združno zvezo v Ljutomeru	45

P 247 / 1955

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Vlado Rojce. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-451.

ALI JE HRVATSKO ČEBELARSTVO RES V NEVARNOSTI?

EDI SENEGACNIK

Glasilu hrvatskih čebelarjev »Pčelarstvo« je v svoji novembrski številki lanskega leta (1954) priobčilo članek urednika Katalinića pod naslovom »Naše je pčelarstvo u opasnosti«. Zveza čebelarskih društev in slovenski čebelarji, ki vozijo v Liko, so me naprosili, naj uredniku Kataliniću v njihovem imenu odgovorim, prevod pa naj objavim tudi v Slov. čebelarju, da bodo vsi naši čebelarji poučeni, kako gledajo nekateri hrvatski čebelarji na razširjenost čebeljih bolezni pri nas in kaj vse nameravajo ukreniti, da se bolezni ne bi razširile še na Hrvatsko, kamor vozijo tudi naši čebelarji čebele na pašo. Takole se glasi naš odgovor:

Slovenski čebelarji beremo vaš list z velikim zanimanjem in pazljivo zasledujemo vse dogodke v bratskem čebelarskem svetu. Veseli smo vseh uspehov, ki ste jih dosegli s svojimi napori in prizadevanji, zavedajoč se, da je vaš uspeh tudi naš. Samo tako lahko dosežemo v čebelarskem svetu tisto mesto, ki nam kot naprednim čebelarjem tudi pripada. Toda mi Slovenci smo bili zelo presenečeni, ko smo v novembrski številki vašega lista prebrali članek urednika Katalinića pod naslovom »Naše

pčelarstvo je u opasnosti«. Odkritosrčno vam povemo, da nismo mogli verjeti, da so hrvatski čebelarji tako slabo poučeni o stanju in razširjenosti čebeljih boleznih pri nas in da se celo pripravljajo »napraviti nekaj, in to zelo hitro in korenito«. Naša želja, pa tudi dolžnost je, da vam takoj natočimo čistega vina, da povemo resnico in opišemo dejansko stanje, ker bi lahko drugače prišlo do kakih prenapljenih ukrepov, ki bi mogli povzročiti veliko škodo ne samo slovenskim, ampak tudi hrvatskim čebelarjem, po drugi strani pa bi lahko pokvarilo dobre in bratske odnose med nami.

Popolnoma razumemo vašo skrb in bojazen pred boleznimi. Kdo se tega ne bi bal in kdo bi ne napravil vsega, da bi to preprečil? Toda, kadar se že pripravljamo, da alarmiramo čebelarstvo javnost in ji prikazujemo veliko nevarnost, ki grozi čebelarstvu, potem je treba vedeti, kako je v Sloveniji s temi stvarmi, proti katerim je bil vaš članek v prvi vrsti naperjen.

Slovenski čebelarji se lahko pohvalijo, da v Sloveniji skoraj ni čebeljih boleznih. Naši veterinarski službi z njenimi strokovnjaki za čebelje bolezni je uspelo, da so s kar najbolj energičnimi ukrepi popolnoma uničili kugo na onih nekaterih krajih, kjer se je bila pojavila. Velike zasluge pri zatiranju boleznih imajo prav naši čebelarski izvedenci, ki jih ima vsaka najmanjša čebelarska organizacijska enota. Te izvedence smo izbrali med najboljšimi čebelarji. Zares smo srečni, ko vam lahko povemo, da imamo v Sloveniji le še na nekaterih mestih v Prekmurju »klasično kugo«, ki pa jo bodo naši veterinarji s svojimi pomočniki prav gotovo zatrli. Toda v ta del Slovenije nihče ne prevaža in od tod tudi nihče ne vozi niti v Slovenijo niti v Hrvaško. Tu žive večinoma mali kmetje, ki svojih košev sploh nikamor ne vozijo. Poleg tega pa je tukaj prepovedano vsako prevažanje čebel in tako je zares nemogoče, da bi se bolezen razširjala. Na vsem področju Slovenije, od Jesenic tja do Brežic, pa od Sežane tja do Maribora in do Karlovca na jugu, ne boste našli nikjer kuge čebelje zalege. Na te moje trditve se lahko popolnoma zanesete, saj sem dobil zanje podatke od naše veterinarske službe. Naši veterinarji, bolezenski izvedenci in čebelarji sami so stalno na straži, ker vedo, da je bolje bolezni preprečevati kakor zdraviti, kadar se že pojavijo in je mogoče že prepozno. Ti izvedenci vsako leto aprila in maja pregledajo vse čebelje družine v svojem področju, zlasti pa jih pregledajo onim čebelarjem, ki prevažajo bodisi po Sloveniji, v Hrvaško ali Srbijo. Lahko nam verjamete, da pri nas nihče ne dobi potrdila o zdravju čebel, podpisanega od veterinarja, dokler mu ni čebelarski izve-

denec pregledal čebel, *in sicer čebel vseh družin*. Samo na podlagi pregledov teh izvedencev podpisujejo in izdajajo naši uradni veterinarji svoja potrdila oziroma spričevala. Ne vemo, kako je s temi stvarmi pri vas, toda dvomimo, da je tako. Nikakor se ne more reči za slovenske čebelarje, »da imajo potrdilo v žepu, v panju pa kugo«. Pri nas bi prav težko našli tako brezvestnega in nespametnega čebelarja, ki bi peljal bolne čebele na pašo in tam okužil še svoje zdrave. Kuge namreč ne razširjajo samo čebele z ropanjem, ampak jo širi tudi čebelar s svojimi rokami iz panja v panj, zlasti pa s posojanjem orodja, točila in seveda predvsem z nabavljanjem starih satov ali okuženega voska. Naši čebelarji danes dobro vedo, kako se je treba varovati takih bolezní in zato so stalno na preži. V tem pogledu smo lahko popolnoma mirni; pa če smo mirni mi, potem so lahko tudi naši prijatelji Hrvati.

Zdaj pa še nekaj drugega. Če je tako s kugo, kako je potem s pršičavostjo, za katero pravi urednik Katalinić: »Pršičavost je nekaj drugega. To je bolezen hitrih krilatih bitij, ki prenašajo s svojimi krili bolezní.« Da, res je tako! To je zelo nevarna bolezen, če bi se lahko razširila, toda danes je omejena samo na najožji odsek okrog avstrijske meje, kjer so jo ugotovili na petih krajih: v Mežici, Prevaljah, Črni, Dravogradu in Ravnah, zadnje čase menda tudi v Podgori. V poštev pride v celoti okrog sto čebeljih družin, od katerih pa so samo nekatere bolne, druge zgolj sumljive. Napravili smo vse, da to bolezen zatremo. Nad temi kraji je bila razglašena najstrožja zapora vsakršnega prevažanja ali preseljevanja čebel. Poudarjam, da v te kraje nihče ne prevažá čebel, niti jih ni doslej prevažal, prav tako jih iz teh krajev ni nihče nikamor vozil. Upamo, da nam bo uspelo tudi tukaj napraviti red, in zato mi Slovenci mirno spimo, ker dobro vemo, da se prav iz teh krajev bolezen ne more tako hitro razširiti: veliki gozdovi in hribi, torej konfiguracija zemljišča samega, preprečuje širjenje te nevarne bolezní. Če pogledate zemljevid Slovenije, boste videli, da so te vasice na desetine kilometrov daleč obdane z obširnimi gozdovi in visokimi hribi, pa ni nič čudnega, da se je bolezen zaustavila in nekako sama blokirala. Prav zato nam je narava sama dober pomočnik pri njenem zatiranju in popolnem uničenju. Prav nič se ne bojimo, da bi ta bolezen okužila naše čebelje družine. Kje so te bolne čebele in kje čebelarji, ki vozijo v Liko! Znani čebelar Kirar iz okolice Maribora je okrog 80 kilometrov oddaljen od teh čebel in on je edini z vsega področja Štajerske, ki vozi v Liko. Toda mi kljub temu budno zasledujemo to bolezen, tako da je prav gotovo nihče od čebelarjev prevaževalcev ne bo zanesel v Liko.

Mislím, da boste hrvatski čebelarji iz tega razbrali, da iz Slovenije ne grozi prav nobena nevarnost vašim čebelam. Zategadelj se nam zdi popolnoma neumestno mišljenje tovariša urednika Katalinića, da bi bilo najbolje *prepovedati prevoz čebel iz širokega področja ob avstrijski meji ali celo iz vse Slovenije*. Mi sami smo že izdali vse potrebne mere, ker dobro vemo, *kje je bolezen in nevarnost*. Še enkrat pa poudarjam, da iz tega področja ni nikdar nihče prevažal čebel in da vanj tudi nihče iz Slovenije ne vozi. Upam, da sem o tem dovolj povedal.

Nikakor ne želim, da bi o stvari polemiziral. Čutil sem samo svojo dolžnost, da v imenu slovenskih čebelarjev povem resnico. Toda ob tej priliki srčno želim, da bi tudi hrvatski čebelarji na isti način zatirali čebelje bolezni, za katere dobro vemo, *da so tudi na Hrvaškem*. Naši čebelarji sami se silno boje okuženja, kadar vozijo v Liko, in to ne brez vzroka: mnogi vaši čebelarji prihajajo na pašo brez kakršnihkoli veterinarskih potrdil, ostali pa jih imajo, čeprav nihče njihovih panjev niti odprl ni! To je prav gotovo neodgovornost in anarhija! Lahko bi vam navedel primer iz Like, kjer se vestni čebelarji s svojim veterinarjem in agronomom skrbno bore proti žariščem kuge (Karlobag—Gospić), a v svojem plemenitem prizadevanju ne morejo uspeti prav zaradi nevestnosti nekaterih domačih čebelarjev, ki nočejo niti zdraviti niti uničiti tega, kar je bolno oziroma okuženo. Nič ni čudnega, da mi Slovenci sami bežimo od takih okuženih žarišč in vsake jeseni z velikim strahom pregledujemo svoje čebele, če je morda nismo »skupili« v Liki, ne zaradi svojih tovarišev Slovencev, pač pa zaradi onih, ki nimajo nobenih potrdil. Zanimivo je tudi dejstvo, da naš zavarovalni zavod DOZ sploh noče zavarovati čebel iz Hrvatske, ker ne ve, kje in v koliki meri so tu razširjene bolezni.

Popolnoma pa se strinjamo z urednikom Katalinićem v tem, da vlada pri prevažanju v Liko prava anarhija. »Kakšen smisel ima prevažanje v zahodno Bosno, ko vendar vemo, da žepek tamkaj ne medi vsako leto, ampak mogoče vsako peto ali sedmo leto?« To je točno. Tega velikega kopičenja panjev pa ne povzročajo Slovenci, temveč čebelarji iz vse Jugoslavije. Prepričani smo, da so odločujoči hrvatski čebelarski krogi toliko sposobni, da bodo napravili tudi tukaj red. V Sloveniji smo to do neke mere že uredili. Imamo uredbo o prevažanju na ajdovo pašo, a tudi sicer ne pride nikjer do takega nereda. Mogoče bi bilo dobro, če bi preko dnevnega časopisja in radia obveščali čebelarje o paši v Liki. Prepričan sem, da bi potem ne odhajali na pot tudi tisti čebelarji, ki puščajo doma precej dobro pašo in nepremišljeno drve v Liko. V tem pogledu smo imeli

mi lepe uspehe, ko smo preko tiska in radia obveščali čebelarje o medenju hoje in o paši v Liki.

V zadnjih mescih so se širili iz Hrvatske neki letaki, ki pišejo zlonamerno o čebeljih boleznih pri nas. Vse bi bilo v redu, ko bi bilo to res. Toda, če nekateri čebelarji širijo take vesti iz nekih osebnih interesov, to se pravi zato, da bi preprečili prevažanje čebel pod pretvezo »*neklih bolesti*«, ker se boje, da bi bile njihove čebele zaradi drugih prikrajšane, potem to ni dostojen in pravičen, a kaj šele tovariški odnos do sočebelarjev. Tudi tu bo treba napraviti red najprej v svoji hiši in šele potem v tuji. Mi Slovenci se zavedamo, da smo vaši gostje. Priznamo, da so nekateri naši čebelarji pozabili na to in je zaradi njih prišlo do neprilik in celo prepиров. Toda tudi nekateri vaši čebelarji so že grozili našim, ko so pripeljali svoje čebele kot mirni gostje in po vseh pravilih na Hrvatsko! Hrvatska ima dobre paše. Dobra je zlasti paša na žepku. Kadar je te paše dovolj, jo je treba izkoristiti. Seveda jo bodo najprej Hrvati, toda če vemo, da je te paše dovolj tudi za druge, jih ne bomo odganjali, marveč dopustili, da še oni pristavijo svoj lonček. Vsekakor pa se mora to goditi v nekem redu, prijateljskem duhu, a ne s prepiri, lažnimi vestmi in zlonamernim prikazovanjem.

Mnenja smo, da bi bil potreben skupen sestanek predstavnikov slovenskih in hrvatskih čebelarjev, na katerem bi se prijateljsko pomenili o vsem kar se tiče prevažanja v Liko. Tedaj bi lahko določili žepkova pasišča, ki naj bi bila na uporabo samo domačim čebelarjem, in pasišča, ki bi prišla v upoštevanje tudi za ostale čebelarje Jugoslavije. Upajmo, da bo do tega sestanka kmalu prišlo in da bodo sklepi, sprejetimi na sestanku odpravljena marsikatera nesoglasja.

Dobro vemo, da so naši narodi v preteklosti v najtežjih dneh delali vzajemno in drug drugemu pomagali. Zakaj bi ne delali tako tudi danes v korist vseh čebelarjev, a predvsem v korist našega skupnega napredka? Slovenci res nimamo posebnih paš. Kadar pa pri nas zamede hoja, takrat je dovolj prostora tudi za hrvatske čebelarje. Navadno med v sušnih letih, ko na Hrvatskem ni nobene paše. V sušnem letu 1952 je mnogo vaših čebelarjev prišlo k nam na hojevo pašo. Vse smo tovariško sprejeli in nihče jim ni delal neprilik.

Slovenski čebelarji smo prepričani, da bomo napredovali samo v taki bratski skupnosti, a nikdar ne v sporih in prepirih, ki naše sodelovanje samo otežkočajo. Če pa bi se pojavile težave — le kje jih ni med ljudmi, ki delajo — potem moramo napraviti vse, da jih v prijateljskem duhu premagamo. To pa bo tudi najboljši in najlepši prispevek k našemu skupnemu napredku.

ČEBELARSTVO NA ŠKOTSKEM

ROBERT N. H. SKILLING — UREDNIK LISTA »SCOTTISH BEEKEEPER«

Na Škotskem je čebelarstvo skoraj izključno v rokah priložnostnih čebelarjev. Z drugimi besedami povedano: čebelarji so ljudje, ki imajo le po nekaj čebeljih družin in si torej ne služijo kruha s čebelarstvom, temveč na kakšen drug način.

Čebeljih družin je na Škotskem približno 100.000, a čebelarjev okoli 20.000. Skrajno spremenljivemu vremenu in dokaj vlažnemu podnebjju se morajo zahvaliti, da je donos medu precej velik. V normalnem letu znaša povprečno na čebeljo družino kakih 20 liber.¹ Izkušeni čebelarji pa iztočijo mnogo več medu. V resnično dobrem letu ga dobe na eno samo čebeljo družino 200 ali celo več liber. Leto 1954 je bilo nenormalno mokro in letina izredno slaba. Tako slabe ne pomnijo najstarejši ljudje.

Skoraj v vseh krajih Škotske se začne prva znatnejša čebelja paša proti koncu aprila ali v začetku maja. Čebele berejo tedaj večinoma na cvetočih drevesih, kot na primer na platanah ali na sikomorah² in raznih sadnih vrstah. Seveda cveto v tem času ali nekaj tednov kasneje tudi nekatere druge rastline, ki so pa za čebelarstvo manj pomembne.

Po tej paši sledi obdobje, ki ga mi običajno imenujemo »June Gap« (junjska vrzel). Tedaj ni nobenega donosa ali pa je donos izredno majhen. Brezpašna doba traja približno tri tedne in se vleče tja do srede mesca junija.

Prva glavna paša je na beli detelji (*Trifolium repens*). Ta se navadno prične v začetku julija in se lahko nadaljuje prav do konca mesca. To je vsekakor ena najboljših paš in vsi čebelarji se trudijo, da imajo zanjo čebelje družine dobro pripravljene. V mnogih krajih sledi deteljni paši precej dobra bera na lipi. Lipov med je pri večini čebelarjev zelo v čisljih.

Razmeroma široka področja zavzema neke vrste resa (*Erica cinerea*), ki odpre svoje čašice proti koncu junija in cvete skoraj do srede avgusta. Tudi ta med je prvovrsten. Najbolj cenjen od vseh, kar jih pridelamo v naši deželi, pa je med jesenske rese (*Calluna vulgaris*). To je prava škotska resa, ki daje edini pristni resjev med. Cvete skozi ves avgust. V navedenem mesecu pripeljejo čebelarji veliko število čebeljih družin na gričevja, porasla z reso, da bi zbrali čim več tega medu.

¹ 1 libra = 1 funt = 453,59 g; 20 liber bi bilo približno 9 kg. (Op. ur.)

² V Angliji neke vrste javor — *Acer pseudoplatanus*, sicer murvasti figovec — *Ficus sycomorus*, lepotično drevo z Bližnjega vzhoda. (Op. ur.)

Resjev med je med za sladkosnedneže. Ima oster okus in prijetno aromo, kar je zanj značilno. Iztočiti pa se ne dá na običajen način. Pridobivamo ga tako, da satje zmečkamo v posebnih stiskalnicah, ali pa ga prodajamo kar v satju. Prodamo ga lahko na trgu v neomejenih količinah. Ima tudi mnogo višjo ceno kot ostali medovi. Njegova sedanja cena je od 5 do 6 penijev za libro.³ Kadar ga primanjkuje, pa je še dražji.

Do nedavnega je bil najbolj popularen panj na Škotskem dvostenski panj W. B. C., zadnji čas pa se čedalje bolj uveljavlja preprostejši enostenski panj ameriškega vzorca. Na trgu je sedaj več vrst panjev tega vzorca in vsaka vrsta ima mnogo zagovornikov.

Zadeve čebelarjev urejuje na Škotskem Škotska čebelarska zveza (Scottish Beekeepers' Association). Medtem ko je Škotska del Združenega kraljestva, pa je Škotska čebelarska zveza popolnoma neodvisna od Angleške čebelarske zveze (British Beekeepers' Association). Ta zadnja je pač zgolj angleška organizacija in nima nobene vpliva na Škotskem, v Walesu in na Irskem.

Škotska čebelarska zveza ima dve glavni obliki članstva. Prva oblika je direktno članstvo, ki ga imenujemo tudi zvezno članstvo. To članstvo plačuje letno 10 šilingov (1800 din) članarine in ima razne ugodnosti. Prejema časopis Zveze »Škotski čebelar« (Scottish Beekeeper), si sme sposojati knjige iz Zvezine knjižnice, je brezplačno zavarovan proti boleznim čebelje zalege, požaru ali tatvini in ima pravico glasovanja na vseh sestankih Zveze.

Druga oblika je članstvo po podružnicah, ki so razširjene po vsej Škotski. Podružnice skrbijo za svoje lastne zadeve, vendar so podrejene Zvezi. Zato imajo člani pravico odločati tudi v Zvezinih zadevah.

Sekretar vsake podružnice in še po en voljen predstavnik na vsakih 100 članov zastopajo interese podružnice pri Škotski čebelarski zvezi. Ti predstavniki sestavljajo z zastopniki, ki jih določi Zveza na podoben

Avtor članka

³ 1 peni je vreden približno 15 din; 1 kg stane torej po zgornji navedbi 170 do 200 din. (Op. uredništva.)

način, Svet Škotske čebelarske zveze. Svet pa izbere izmed sebe ljudi v tako imenovani izvršni odbor. To je dejansko poslovni komite Zveze, ki je sestavljen iz predsednika, podpredsednika, bivšega predsednika, sekretarja, blagajnika, tajnika, urednika, knjižničarja ter načelnikov naslednjih odsekov: vzgojnega, zakonodajnega, zavarovalnega, publikacijskega, propagandnega, razstavljalnega, filmskega, raziskovalnega in gospodarskega. V vsakem odseku so še trije člani, ki niso člani izvršnega odbora, a so podobno kot načelniki posameznih odsekov voljeni od Sveta na letnih občnih zborih. Ta metoda voljenja usposablja poslovanje Zveze, da je čim uspešnejše in v skladu s smernicami izvršnega odbora. Vse delo Zveze je prostovoljno in nihče od članov kateregakoli odbora ali odseka ni za svoj trud plačan. Omembe vredno je tudi to, da ima Škotska čebelarska zveza eno najboljših strokovnih knjižnic v Evropi in tako obliko zavarovanja, kot jo more nuditi čebelarjem le malokatera druga organizacija.

Na Škotskem so tudi kmetijske zbornice, vsaka od teh pa ima poseben oddelek za čebelarstvo. V čebelarskih oddelkih so izvedenci, ki svetujejo in pomagajo čebelarjem pri kakršnemkoli delu. Poleg tega je v vsaki zbornici še po en entomolog, na katerega se čebelarji obračajo, kadar imajo opraviti s težjimi problemi, zlasti s problemi, ki se tičejo čebeljih nalezljivih bolezni. Dr. Guy Morison pri Severnoškotski zbornici v Aberdeenu je verjetno eden največjih živečih strokovnjakov za pršičavost.

Severnoškotska kmetijska zbornica je pred nekaj leti ustanovila še čebelarski raziskovalni oddelek.

(Avtoriziran prevod iz angleščine)

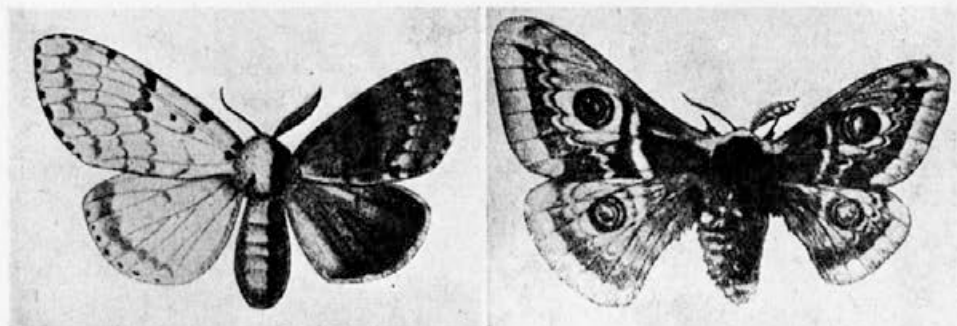

Resjev med v satju

DVOSPOLNE ČEBELE

LEOPOLD ZOR

V šestdesetih letih preteklega stoletja so presenetile biologe in čebelarje strokovnjake neke nenormalne čebele, ki so se polegale v panjih čebelarja Eugsterja iz okolice Konstanc v Švici. Po svoji zunanosti niso bile te čebele niti pravi trotje niti prave delavke, ampak so kazale v nekaterih telesnih delih odnosno odsekih trotove, to je moške, v drugih pa delavkine, to je ženske značilnosti. Pozneje so tudi iz drugih krajev prihajale vesti o nenavadnih čebelah, ki jih ni bilo mogoče vzporediti z nobeno od treh čebeljih oblik. V idealni obliki je bila taka čebela na eni strani podobna trotu, na drugi strani pa delavki. Imela je n. pr. tro-

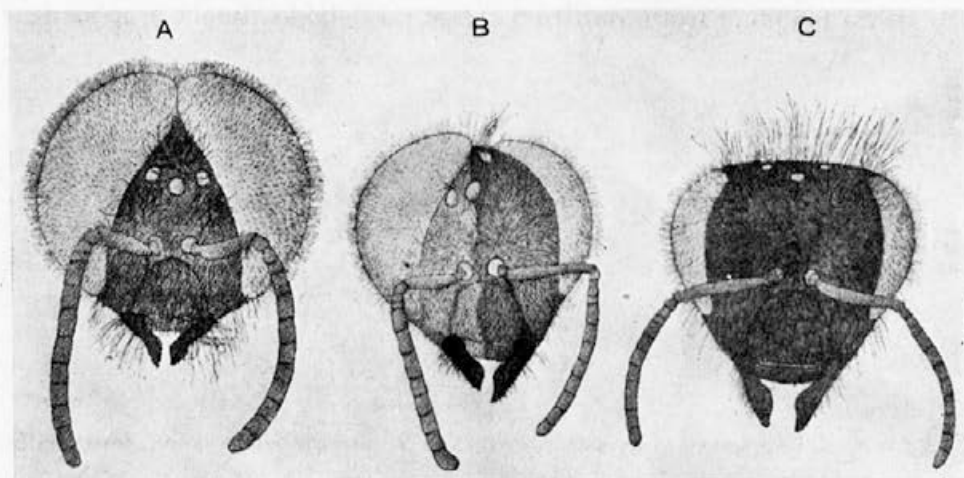

Sl. 1. Dvospolnik gobovca in nočnega pavlinčeka; desna stran telesa samec, leva samica

tovo glavo, toda delavkin zadek in podobno. Očitno gre tu za pojav dvospolnosti ali ginandromorfizma (gyné = žena, anér = mož, morphé = oblika), ki je na splošno precej redek v naravi in ga označuje združevanje odnosno prepletanje med seboj ostro razmejenih moških in ženskih telesnih delov v osebkcu, ki mu pravimo dvospolnik ali ginander (žena-mož).

Največ dvospolnikov poznamo pri žuželkah, prav malo pri vretenčarjih. Okoli sredine 18. stoletja je bil znanstveno opisan dvospolnik metulja gobovca (1. slika, levi primer). Kakor vidimo, je bil ta na svoji desni strani samec, na svoji levi strani pa samica. Kasneje so našli med metulji še več takih spačkov (1. slika, desni primer). Med pticami je prav posebno znan dvospolni kalin. Ta je na eni strani prsi temnordeč kot samec, na drugi strani pa sivorjav kot samica; meja med obema barvama poteka natanko vzdolž sredine prsi. Prve čebelje dvospolnike

omenja učitelj Lucas leta 1801, vendar se takrat za to stvar ni nihče resno zavzel in je ostala pozabljena dolgo vrsto let. Mnogo razpravljanja in pisanja pa so vzbudile že imenovane Eugsterjeve dvospolne čebele, ki so jih opazovali v letih 1864 in 1865. Te je temeljito preiskal monakovski profesor von Siebold. O njih so razpravljali tudi drugi strokovnjaki, ki so z različnimi razlagami in teorijami o nastanku teh čudnih bitij preplavili strokovne, pa tudi literarne revije, da so postale Eugsterjeve čebele na mah znane v znanstvenem svetu. Toda niti enemu ni uspelo, da bi zadovoljivo odgovoril na vprašanje, kako se porajajo. Zanimanje zanje je začelo pešati in Eugsterjeve dvospolne čebele so

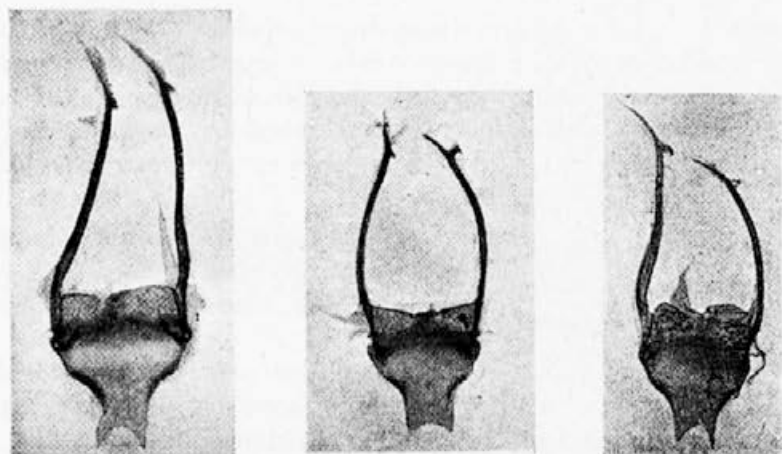

Sl. 2. A glava normalnega trota, B glava dvospolne čebele, C glava normalne čebele

ostale nerešen problem. Po približno petdesetih letih je znameniti biolog Boveri znova sprožil vprašanje o nastanku teh čebel, jih vzel iz alkohola, kjer so bile shranjene pol stoletja, in jih začel z njemu lastno genialnostjo raziskovati. Boveri je postavil do zdaj neovrgljivo razlago o nastanku dvospolnih čebel. O tem bomo govorili pozneje.

Če hočemo pravilno presoditi obliko in zgradbo dvospolne čebele, moramo najprej poznati obliko in zgradbo normalnega trota in normalne delavke. Velike razlike med obema spoloma so predvsem v glavi (2. sl., A, C). Glava delavke je bolj ovalna in na spodnjem koncu nekoliko zožena, glava trota pa je skoraj okrogla. Facetni očesi (mrežasti očesi) sta pri delavki na straneh glave in sorazmerno majhni, pri trotu pa sta mnogo večji in zavzemata skoraj dve tretjini glave. Troje pikčastih oči

(oceli) leži pri delavki na temenu, pri trotu pa so zaradi velikih facethnih oči pomaknjene navzdol proti sredini čela. Razlike so tudi v tipalkah in ustnih delih. Trotova tipalka je nekoliko daljša in močnejša ter manj dlakava kot delavkina. Ima trinajst členov in je okoli in okoli posuta s čutnimi jamicami, medtem ko ima delavkina tipalka dvanajst členov in čutne organe le na zunanji polovici. Zgornji čeljusti (mandibulae) sta pri delavki žličasti, pri trotu sta za več kot polovico manjši in naškrbljeni. Prav tako ima delavka mnogo močnejši spodnji čeljusti (maxillae) in dvakrat daljši jezik kot trot. V glavi ima delavka grozdasti krmilni žlezi, ki se izlivata levo in desno v spodnji del goltnega ogrodja (5. sl.).

Sl. 5. Goltno ogrodje normalne čebele, trotu in dvospolne čebele. Goltno ogrodje dvospolne čebele je na levi žensko, na desni moško. Na levi strani je videti cevasti žleznih izliv, ki ga na desni ni

Trot nima ne krmilnih žlez ne cevastih žleznih izlivov ob goltnem ogrodju. Na zadnjem paru nog ima delavka značilno nabiralno pripravo za cvetni prah: košek, ščet, trn in glavniček. Znatne razlike so tudi na zadku. Ta je pri delavki priostren, pri trotu pa zaokrožen in močnejši. Delavka ima na koncu zadka želo, v trebušnik okrovih pa voskovne žleze. Trot nima ne žela ne voskovnih žlez. Bistvena razlika med trotom in delavko, to je med samcem in zakrnelo samico, pa je nedvomno v spolovilih. Trot ima normalno moško spolovilo, ki sestoji iz dveh mod, v katerih se tvorijo semenčice, dveh semenovodov, dveh sluz izločujočih žlez in ene štrcalne cevke, ki veže omenjene dele z oplojevalno trobo. Delavke so po svoji naravi samice z zakrnjenimi spolnimi organi. Ob določenih pogojih lahko tudi delavka proizvaja jajčeca in jih polaga v

satje. Žensko spolovilo — mislim tu na matico — označujeta predvsem dva jajčnika, v katerih dozorevajo jajčeca. Zrelo jajčece zapusti jajčnik in spolzi skozi jajcevod v nožnico. Če se jajčece oplodi, to se pravi, spoji s semenčicami, ki so shranjene v semenski mošnjici, se bo iz njega razvila samica — bodisi matica ali delavka. Neoplojena jajčeca pa se v trotofskih celicah razvijajo v trote. Ženskim spolovilom je pridruženo tudi želo s strupno žlezo in strupnim mehurjem. Nakazal sem le najbistvenejše razlike med trotom in delavko, pri čemer nisem omenil matice, dasi je le-ta samica v pravem pomenu besede. Med matico in delavko so očitne razlike, izvirajoče iz različnega načina življenja pri isti dednosti.

Vrnimo se zdaj k našim dvospolnim čebelam! Poglejmo, kako so združene moške in ženske komponente v tem ali onem dvospolnem primerku. Treba je takoj povedati, da niti eden preiskanih čebeljih dvospolnikov ni bil popolnoma podoben drugemu, vsak je imel nekaj svojevrstnega. Vendar jih lahko na splošno razvrstimo v štiri skupine:

- a) dvostranski ali bilateralni,
- b) prečni ali transverzalni,
- c) frontalni in
- d) mešani ali mozaični dvospolniki.

Pri normalnem osebkju sta obe podolžni polovici istega spola, pri bilateralnem dvospolniku pa je ena telesna polovica moškega spola, a druga ženskega. Nazorno nam kaže takega dvospolnika 1. slika.

Bilateralno dvospolna čebela je po svoji telesni organizaciji na pol trot, na pol delavka. Najprej si oglejmo glavo take čebele (sl. 2, B). Ni treba posebej pojasnjevati, da pripada trotu desna polovica z večjim facetnim očesom, močnejšo tipalko, niže ležečim pikčastim očesom ter svetlejšo barvo. Leva polovica glave pripada delavki. Dvospolnost je lepo izražena pri ustnih delih in v notranjosti glave. Leva zgornja čeljust je mnogo večja od desne trotove. Omenili smo že, da imata delavka in trot v glavi goltno ogrodje, delavka pa razen tega še krmilni žlezi s cevastima izvodiloma ob spodnjem delu goltnega ogrodja. Ustrezno tem razmeram je v glavi bilateralno dvospolne čebele le ena krmilna žleza z izlivom ob goltnem ogrodju. Oprsje s krili in nogami je prav tako na eni strani žensko, a na drugi moško. Ena zadnja noga ima nabiralno napravo, druga je nima. Zadek je videti še najbolj iznakažen, kajti nenakomeren razvoj moških in ženskih trebušnih okrovov na eni in drugi strani močno pokvari simetrijo (4. sl.). V notranjosti zadka so na ženski strani navadno nepopolno razvito želo in nepopolni ženski spolni organi,

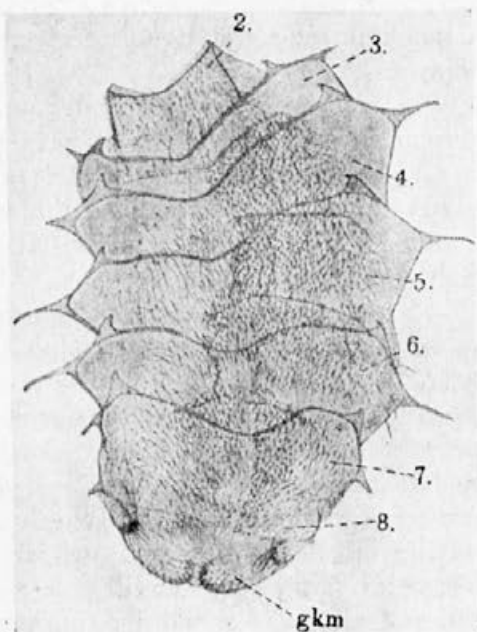
tem nasproti pa so prav tako nepopolni moški spolni organi. Takšen je vsaj v glavnih potezah bilateralni dvospolnik čebele.

Pri transverzalnem dvospolniku so ženski in moški deli razporejeni v smeri vzdolžne telesne osi. V tem primeru je možnih več kombinacij, n. pr.: dvospolnik ima trotovo glavo, toda žensko oprsje in zadek; glava in oprsje sta ženska, zadek je moški itd.

V redkih primerih pa sta spolno različni zgornja in spodnja stran telesa — to so frontalni dvospolniki. Neka dvospolna čebela je imela na zgornji strani glave trotove oči in ocele, na spodnji strani pa so bili ustni deli s tipalkama vred kakor pri delavki, zgornja stran pa je bila vsaj deloma trotova. Frontalni dvospolnik bi bila tudi čebela, ki bi bila n. pr. povsem trot razen treh žensko oblikovanih parov nog na spodnji strani.

Toda v nobenem primeru ni razporeditev spolov (to je moškega in ženskega) popolnoma bilateralna, niti popolnoma transverzalna odnosno frontalna. Idealne tipe si le predstavljamo; povsod so večje ali manjše izjeme. Pri bilateralni dvospolnosti ni nikoli ena stran izključno moška in druga izključno ženska. Vedno se kak telesni del ne pokorava spolnosti svoje polovice. Lahko sta združeni v istem delu bilateralna in transverzalna dvospolnost: dvospolnik ima na primer trotovo glavo, toda ženski zadek, oprsje z okončinami pa je na eni strani žensko, na drugi moško. To se pravi, da ima ena zadnja noga nabiralno napravo (košek in ščet), medtem ko je druga brez nje. Pri večini dvospolnih primerkov pa sploh ni opaziti nobene pravilnosti v razporeditvi moških in ženskih telesnih delov. Ti so razmetani sem ter tja po telesu in tvorijo nekak spolni mozaik. Takim dvospolnikom pravimo zato mozaični dvospolniki.

(Dalje prihodnjič)

Slika 4. Zadkovi trebušni okrovi pri dvospolni čebeli; 2—8 zadkovi segmenti, gkm moške spolne lopute (na skrajnem koncu ima zadek popolnoma moški značaj)

SIVKA JE ZMAGALA!

P. MOČNIK

Prizadevanje naprednih čebelarjev, da bi na plemenitih postajah očistili našo sivko tujih pasemskih primesi in súčasoma vzredili »rekordne« maticice, je v zadnjih letih nekoliko popustilo. Le posamezniki so še ostali zvesti vzreji, prepričani, da so na pravi poti. Tem redkim, pa tudi drugim v vzpodbudo naj bi bil uspeh poizkusov, opravljenih leta 1952/53 na Zoološkem inštitutu univerze v Monakovem, ki ga vodi ravnatelj prof. dr. K. Frisch. Poročilo dr. Buchnerja o imenovanih poizkusih je bilo objavljeno v Zeitschrift für Bienenforschung, zvezek 7, leta 1954.*

Namen poizkusov je bil, dognati *gospodarsko vrednost* obeh čebeljih pasem, ki sta razširjeni v Južni Nemčiji, in sicer pasme *Carnica* (sivke) in *Nigra* (nemške čebele). Za poizkuse so vzeli potomke *Carnica* matic (C) iz Zoološkega inštituta v Gradcu, ki jih je vzredil Ruttner-Lunz, Avstrija, in *Nigra* matic (N), ki so jih dobili od Koča-Mauensee, Švica.

S primerjavo so hoteli pri navedenih dveh pasmah dognati, kakšna je njih *nabiralna vnema, srkalna sposobnost, dolžina leta in spretnost pri iskanju hrane*.

Opazovalna panja, dvosatarja, so postavili 20. maja 1952 na vrtu monakovske zvezdarne 25 m vsaksebi z izletom proti vzhodu. Vse čebele so bile označene s številkami, po katerih je bilo mogoče določiti njih starost. V vsakem panju je bilo do 10.000 čebel. Vso dobo poizkusov so pazili, da sta ostala panja pri isti moči. Za ta namen so uporabljali termostat. Vanj so postavili sate s pokrito zalego; mladice, ki so se v njih polegale, pa so sproti dodajali poizkusnima panjema. Vsaka poležena čebela je bila ob rojstvu označena.

1. Nabiralna vnema

Da bi ugotovili nabiralno vnemo čebel, so postavili 10. junija 1952 pred vsak panj, ki sta bila 1 m vsaksebi, krmišče s sladkorno raztopino. Prvih 50 čebel, ki je našlo raztopino, so označili po Frischevi metodi. Nato so krmišči polagoma odmikali do razdalje 25 m. Na tem mestu sta dva opazovalca od 4. do 21. ure zapisovala vsako doletelo, s številko zaznamovano čebelo. Prvi je povedal njeno številko in starost, drugi je podatke zapisal in pristavil še čas doleta. Delali so pri vsakem vremenu

* Über das Verhalten zweier Bienenrassen beim Sammeln.

od 12. do 27. junija 1952. Na krmišče je k prvotno označenim čebelam priletelo tudi nekaj novink, tako da je bilo opazovanih od C 74. od N 81 čebel.

V opazovalni dobi (16 dni) je dosegla N le v 4 dneh višje število doletov od C. Znižanje števila doletov v dežju je bilo pri C vedno hitrejše kot pri N. Pokazalo se je tudi, da N slabo vreme (nizka temperatura, dež, veter) pri izletu ne zadržuje. *Kljub temu pa N ni mogla doseči marlivejše C.* Dne 14. junija je bilo namreč doletov: C 158, N 118.

Povprečni pričetek doletov pri C ob 8.58 uri, pri N ob 9.15 uri.

Povprečni konec doletov pri C ob 18.45 uri, pri N ob 18.50 uri.

Povprečno trajanje letov pri C 9 ur 45 min., pri N 9 ur 37 min.

Večje število doletov čebel je posledica večje nabiralne vneme. Če tudi sta bili krmišči oddaljeni 25 m od panjev, so se le znašle čebele ene pasme na krmišču druge. Toda medtem ko je C goste takoj odpravila, je N te mirno trpela. Le pri večji razdalji je postala tudi C strpljivejša.

2. Srkalna sposobnost.

Poizkusi, s katerimi so hoteli določiti srkalno sposobnost obeh pasem, so trajali od 24. junija do 3. julija 1952. Napravili so jih na istem mestu, pri isti oddaljenosti in z istimi panji. Namesto pitalnikov so uporabljali 1,5 m dolge cevi z mero (Schua), iz katerih so čebele srkale sladkorno raztopino. Zaposleni sta bili pri opazovanju zopet dve osebi. Prva je napovedovala številko vsake čebele, ko je začela srkati, in odganjala ostale, ki so silile k sladki tekočini, druga oseba je odčitala količino posrkane tekočine in jo zabeležila, pa še cev znova napolnila do določene mere.

Prvi poizkus:

	Carnica	Nigra
število opazovanih čebel	18	9
število doletov	1079	1000
srkalna količina (povpreček)	58,4 mm ³	59,5 mm ³

Pomembne razlike se niso pokazale.

Drugi poizkus so napravili 30. avgusta 1952 v razdalji 1000 m od panjev. Cevi sta bili oddaljeni druga od druge 200 m.

	Carnica	Nigra
število opazovanih čebel	14	12
število doletov	225	158
srkalna količina (povpreček)	68,11 mm ³	59,68 mm ³

Čebele C so posrkale torej v tem primeru mnogo več, najbrž zaradi tega, ker so bile nekoliko večje od čebel iz prvega poizkusa. Gontarski je dokazal, da je srkalna sposobnost zelo odvisna od velikosti čebele. Zanimivo je, da je bila sposobnost C večja pri večji oddaljenosti!

Tretji poizkus, s katerim so hoteli ugotoviti težo tekočine, kolikor je sprejme želodček ene čebele, so izvedli v juliju 1953. Oddaljenost krmišča 25 m od panja. Sladkorna tekočina je bila tokrat na tehtnici. Registrirane so bile količine, ki so jih čebele posrkale, od časa do časa pa tudi količine, ki so izhlapele. Zopet so morali priznati sivki večjo sposobnost. Podrobni podatki niso navedeni.

3. Dolžina leta

Poskus je trajal od 10. avgusta do 6. septembra 1952. Ves čas je bila zelo slaba paša. Na krmišču so uporabljali sladkorno raztopino z vonjem ter belim ali modrim optičnim znakom. Opazovalci (po dva), so imeli temu primerne plašče. Krmišči so premikali po 20 m v dveh ravnih črtah proti vzhodu s čebelami vred.

Že prvi dan je priletelo več C nego N in je to trajalo do 25. (oddaljenost do 500 m), nato je bila N boljša do 28. (oddaljenost do 900 m), potem zopet C (oddaljenost 1000 m in več). Medtem ko je šest čebel C še pri oddaljenosti 1500 m obiskovalo krmišče, so čebele N že pri 1400 m izostale.

Poleg zaznamovanih čebel so se pojavile na krmišču tudi novinke. Čebel C je bilo največ pri oddaljenosti 1000 m, nekaj še pri 1500 m, medtem ko je bilo čebel N največ pri 900 m, v mali meri še pri 1200 m.

4. Spretnost pri iskanju hrane

Dne 17. julija 1953 so postavili štiri krmišča v oddaljenosti 50 m od vsakega panja, in sicer na vsako stran neba po eno. Sleherno krmišče je bilo označeno z modro barvo, sladkorni raztopini pa dodan vonj. Vreme je bilo ugodno, toplo, nebo skoraj jasno, paša pičila. V opazovalnem času od 8. do 17. ure ni priletela nobena čebela na krmišče, četudi so iz panja živahno izletavale. (Da čebele manjše količine hrane v bližini panja ne najdejo hitro, se često zgodi.) Drugi dan je bilo na krmišču 5 m od panjev zaznamovanih po 50 čebel iz vsakega panja. Čez pol ure, ob 8. uri 30 min. so to krmišče odstranili in ga prenesli 50 m dalje. Sedaj se je pričelo iskanje! Prva čebela je že po treh minutah, zadnja šele po šestih urah našla 50 m oddaljeno krmišče, ki ga dan poprej nobena ni odkrila.

Vsako čebelo, ki se je pojavila na krmišču, so vlovili in zaprli v posebno omarico, da bi krmišča ne izdala svojim tovarišicam. Ob 17. uri je bil poizkus končan. Od 60 čebel je našlo krmišče 52.

	Carnica	Nigra
Na severnem krmišču od 27 čebel	12	15
Na južnem krmišču od 10 čebel	7	3
Na zahodnem krmišču od 8 čebel	5	3
Na vzhodnem krmišču od 7 čebel	5	2
Skupno	29	23

Posebnih razlik ni bilo! Severno, najbolj obiskano krmišče je stalo bolj na prostem, ostala pa so bila skrita med drevjem in grmovjem.

Četudi so še potrebni ponovni poizkusi, vendar so že sedanje ugotovitve glede Carnice za nas važne. Gotovo bi bili rezultati poizkusov za Carnico še ugodnejši, če bi bili napravljeni z normalnimi panji. Za nas bi bila zlasti zanimiva primerjava naše sivke z italijanko — kaj hvalevredna naloga za Čebelarski inštitut v Ljubljani! Kdo drug naj se tega loti? Zanimivi bi bili tudi poizkusi med panji z odbranimi rekordnimi maticami! Pot je pred nami, kdo pojde prvi po njej?

BORAGA ALI BOREČ

F. VODNIK

Zdravilna boraga ali zdravilni boreč, sh. poreč (*Borrago officinalis*) je enoletno zelišče s šibkejšo in zelo vejnato korenino. Steblo je pokončno, enojno ali pa vejnato, 15—60 cm visoko, pri zemlji 0,5—1 cm debelo in gosto sršastodlakavo. Po stebelu so listi razvrščeni premenjalno, le spodnji so v listni rožici. Spodnji listi so dolgopecljati, po stebelu navzgor pa so peclji listov vedno krajši, tako da so zgornji listi brez pecljev, torej sedeči. Listne ploskve so jajčaste ali pakrožne, mrežasto-žilnate, često valovite in nekoliko zgrbljene, na obeh straneh dlakave, dolge od 3 do 10 cm in široke 2—5 cm. Listni robovi so celi ali nekoliko narezani. Cveti so na krepkih pecljih, dolgih 0,5—2 cm in tvorijo socvetje svaljek. Čaša je globoko razrezana na pet ostrih rogljičev, ki jih pokrivajo ščetinaste dlake. V dobi cvetenja so čašni roglji široko razprti. Ko odpade kolesasti venec, se čašni listi stisnejo skupaj in zrastejo še za enkratno dolžino, nakar služijo kot drugi zeleni listi za asimilacijo, to je za tvorbo škroba in sladkorja. Venec je zvezdast, nebesno modre barve, redkokdaj bel, 1,50—2,50 cm širok. Venčni listi so koničasti in spodaj zrasli v zelo kratko cev, v kateri je pet belih goltnih lusk; po-

vprečno vzdrži le 1—2 dni. Prašnikov je pet. Prašne niti so razklane v dve veji. Vsaka notranja veja nosi temno vijoličasto prašnico, zunanja veja pa je podaljšana v vijoličasti nastavek. Prašnice segajo precej daleč preko goltnih lusk. Pestič ima okroglo brazdo. Plod je pokovec, ki

razpade na štiri oreške. Oreški so dolgi do 1 cm, svetlorjavni in hrapavi. Vsak orešek, torej vsako seme ima spodaj priraščen bel maščobni kosček iz cvetnega dna, ki privablja mravlje, da ga jedo. Mravlje raznašajo semena, kot to delajo pri dišeči vijolici, skrečniku, gabezu in tako širijo te rastline. Tudi miši se radi posladkajo s tem ocvirkom borečevega semena. Seme je kaljivo 2 do 3 leta. Boreč cvete od junija do septembra.

V cvetih boreča je zelo veliko medecine, saj ga prištevamo med najbolj medovite cvetnice. Medecino izloča spodnja stran plodnice, osnovni deli prašnikov pa tvorijo okrog plodnice cevko, v kateri se ta medecina nabira. Prašnice ograjujejo nekak stožčast prostor, v katerem pada cvetni prah. Od tu ven pride cvetni prah le tedaj, če se čebela, z nogami oprijeta že omenjenih vijoličastih prašnih nastavkov, pozizkuša preriniti med prašniki do medecine. Če čebele ne obiščejo cveta, pride sicer do samolastne opraitve, ki pa je veliko manjšega pomena za rastlino kot medsebojna, ki jo opravljajo čebele, čmrlji idr.

Venec, poganjki in listi boreča imajo veliko sluzi in kalijevega nitrata. Tudi neke smole, eterična olja in kalcijeve spojine so v boreču zastopane. Sočne poganjke in liste ponekod jedo kot dodatek k salati in kot špinačo, ali jih uporabljajo za začimbo. Boreč je kiselkastega okusa, nekoliko podoben po okusu in vonju kumaram. V starem veku ga najbrž

še niso uporabljali, gojiti so ga verjetno prvi začeli šele Arabci v Španiji. Domovina boreča je južna Španija in dežele okrog gorovja Atlas v Afriki, od koder se je razširil kot kulturna rastlina po vseh deželah Sredozemlja. Še danes goje boreč po vrtovih, a uspeva tudi podivjan kot samosevec po njivah, vrtovih, vinogradih in na kompostih, ali po pustem, neobdelanem svetu in ob morski obali. Poznan je po vsej Evropi do Skandinavije in tudi v Severni Ameriki. V Sloveniji in Hrvaški ga tu pa tam goje po vrtovih in poljih, v vsem Jadranskem Primorju pa raste prosto, podivjan.

Od srednjega veka dalje so boreč uporabljali kot zdravilno rastlino. Nabirali so cvete in sočne poganjke v dobi cvetenja, jih sušili in iz njih izdelovali sirupe, čaje, destilate in esence. Uporabljali so ga kot sredstvo, ki žene na vodo, hladi, pomirja, krepi srce, čisti kri, proti revmatizmu, melanholiji itd. Danes pa se v zdravilstvu boreč zelo malo uporablja!

Boreč prištevamo k rastlinski družini srholistnic (Borraginaceae). Med njimi je poleg boreča še več drugih medovitih rastlin. Po apneni zemlji, pa tudi po gozdovih in ob potokih cvete zgodaj spomladi, marca in aprila, navadna pljučnica (*Pulmonaria officinalis*). Več vlage ima rad navadni gabez (*Symphytum officinale*), ki zaradi tega raste po jarkih in bolj mokrem svetu. Cvete od maja do avgusta. Po peščenih bregovih, po grobljah in nasipih cvete od junija do septembra navadni gadovec (*Echium vulgare*). Od vseh omenjenih srholistnic čebele najlaže srkajo medecino iz plitvih cvetov borage, obiskujejo tudi nekoliko daljše cvetove gadovca, pri gabezu pa uspevajo le nekatere čebele samotarke in muhe trepetalke z dolgimi sesali. Čmrlji, ki s svojimi kratkimi sesali ne dosežejo medecine od spredaj, nagrizejo venec od strani; za njimi pa berkujejo domače čebele, kar često ni slabo, saj cvet gabeza povprečno vzdrži dosti dlje (6—11 dni) kot borečev (1—2 dni). Pri navadni pljučnici so oprasčevalci in obiskovalci razne male čebele (*Anthophora*) in muhe kožuhaste trepetalke (*Bombylidae*), redkeje metulji; domače čebele še nisem opazil na pljučnici.

Srholistnice so povečini gostodlakave rastline. S tem se obranijo rastlinojedih živali, pa tudi izhlapevanje vode iz dlakavih rastlin je manjše kot iz golih rastlin. Kjer vprašanje orne zemlje ni preveč pereče, bi se izplačalo boreč sejati za čebeljo pašo. Za tvorbo humusa v ilovnatih zemljah s podorom bi bil tudi primeren. Dobro bi se nemara obnesel na Krasu. Kako je boreč medil leta 1954, bi vedela povedati kmetijska zadruga v Ormožu, ki ga je v preteklem letu gojila v večjem obsegu.

DVE ZNAČILNI ZIMI

FRANJO VRCKO

V lanski 9.—10. številki Slovenskega čebelarja piše tovariš Franc Cvetko o griži, ki se je pojavila pri njegovih čebelah med letošnjim spomladanskim trebljenjem. Krivdo za njen pojav pripisuje medu, ki so ga njegove družine nabrale lani na jesenski resi v Liki.

Tudi jaz sem imel lani čebele na jesenski paši v okolici Liškega Osika, kjer so mi nabrale obilno zimsko zalogo izključno na jesenski resi. Ta med je bil iste kvalitete in je imel ista svojstva, kot jih je opisal tovariš Cvetko. Vendar grižavosti zaradi tega medu pri svojih čebelah nisem opazil. Tudi čebelarji, ki so bili z menoj v Liki na istem pasišču, so se pohvalili, da so jim čebele dobro prezimile. Pripomniti moram le to, da imajo naši čebelnjaki zelo sončno lego. Ko je v pretekli zimi okrog 15. januarja nastalo izredno toplo vreme, so se čebele pošteno spreletele in otrebile. Prav tako v februarju. Seveda imajo naši kraji precej nižjo nadmorsko višino kot kraji pod Šmarno goro in tudi zime so po navadi pri nas nekoliko milejše. Kljub temu so tudi na Krškem polju in pod Gorjanci čebele v nekaterih čebelnjakih silno slabo prezimile, posebno v čebelnjakih, ki stoje v senci.

Kakor večinoma vsako leto, tako je ajdova paša na Krškem polju tudi lani odpovedala. Družine so prezimovale večinoma na kostanjevem in gozdnem medu, katerega škodljivost je prišla do svojega izraza predvsem zaradi tega, ker se niso mogle čebele pravočasno otrebti. O kakšnih boleznih v naših krajih ni govora. V takšni zimi, kakor je bila 1953/54, pa mora priti do katastrofe.

Zato pač poudarjam, da je bila kriva slabega prezimovanja v prvi vrsti zima s svojimi naglimi toplotnimi spremembami. Res je, da smo imeli skoraj do polovice decembra tople in sončne dneve. Vsak čebelar se je veselil, da mu bodo čebelè dobro prezimile, a že v drugi polovici decembra je nastopilo pravo zimsko vreme, ki se je potegnilo še v januar. Dne 15. januarja je bilo spet topleje. Kmalu potem pa je čez noč pritisnil tak mraz, da se čebele niti niso ušegnile stisniti v zimsko gručo. Isto se je zgodilo v februarju.

Da je lega čebelnjaka v takšni zimi lahko usodna, je razumljivo. Čebele, ki prezimujejo v sončnih čebelnjakih, izkoristijo vsak porast temperature za izlet, čebele v senci pa se tedaj samo vznemirijo, a ne izlete. Potemtakem ni nič čudnega, če izbruhne griža. Izbruhnila bi, čeprav bi prezimovale družine na samem sladkorju.

Za primerjavo naj opišem še prezimovanje čebel v znani zimi 1928/29. Takrat sem čebelaril v Dravski dolini ob vznožju Pohorja in Kozjaka, pri Št. Ožbaltu. Zima je trajala polne štiri mesece. Začela se je zadnje dni novembra. Dne 8. decembra je Drava čez noč zamrznila od Fale pa vse navzdol do Dravograda. Po Novem letu se je mraz še poostрил. Tudi snega je bilo vsak dan več. Sleherni promet po cesti in po železnici je bil ustavljen. Vsak teden sem šel enkrat k svojemu čebelnjaku, ki je bil na debelo obdan s snegom. Prisluškoval sem ob panjih, a je bilo vedno vse v redu. Čebele so lepo in zadovoljno šumele. Panje sem imel seveda na debelo obložene in dobro pokrite z otavo. Šele dne 30. marca je bil prvi izletni dan. Čebele so se vsule na prosto vse žive in zdrave. Stanovitno mrzla zima jim torej ni škodovala, medtem ko je lanska zima s spremenljivo temperaturo napravila marsikje nepopravljivo škodo.

V Št. Ožbaltu so čebele v glavnem navezane na gozdno pašo, saj sta tamkaj smreka in hoja tako rekoč doma. Le nekaj paše je na spomladanski resi, na borovnici, na malinah in gozdnih posekah. Tudi javor in lipa sta zastopana v gozdovih. Kljub temu, da sta kako leto smreka in hoja dobro medili, nisem imel nikdar grizavih čebel. Da bi mi družina čez zimo umrla, se mi še ni zgodilo, čeprav čebelarim že 30 let.

TRIJE JUBILANTI

Kakor smo poročali že v zadnji številki lanskega Slovenskega čebelarja, so obhajali trije člani čebelarskega društva Velike Lašče važne obletnice svojega čebelarskega udejstvovanja. Jože Adamič in Anton Drobnič čebelarita že petdeset let, Franc Rozman pa kar 60 let. Društvo se jih je spomnilo s primerno prireditvijo ter jih obdarovalo s panji in diplomami. V spomin in vzpodbudo ostalim čebelarjem so se jubilariti tudi fotografirali in sliko poslali uredništvu. Sliko pa je prejelo uredništvo prepozno, da bi jo moglo objaviti ob izidu prvega poročila. Zato jo objavlja danes, hkrati pa čestita vsem trem slavljencem k pomembnemu jubileju. Želi jim, da bi pasli svoje muhe še dolgo vrsto let in da bi doživeli v tem času čim več rekordnih medenih letin.

V. R.

MEDENI PREROKI IN ŠE KAJ

F. C.

V ljubljanski čebelarški trgovini se skoraj vsak dan nehote in nedogovorjeno snidejo čebelarški jasnovidci, ki ti prerokujejo od mesca aprila pa tja do mesca oktobra, katere čebelje paše vse se bodo, ali se morajo pojaviti med letom. Za taka prerokovanja pridejo v poštev nepogrešljivi stoletni koledarji, ki stoođstotno zanesljivo določajo vreme in vse lunine spremembe z mrki vred, iz katerih je po njihovem mnenju zelo lahko spoznati, kateri dan in uro bo začelo deževati in kdaj bo nastalo toplo sončno vreme. Na razne načine ti dokazujejo, kaj jih je privedlo do prepričanja, da bo leto ugodno za čebelarja. Tudi zgodnji razvoj čebel in pojav trotov je znak za dobro čebelarško letino, nadalje zgodnja vrnitev ptic selivk, n. pr. lastovk in drugih. Važno vlogo imajo pri tem svetniki, med njimi prvenstveno sveti Medard.

Vsak čebelar, celo starejši, z zanimanjem in užitkom posluša taka prerokovanja, tem bolj pa še mlajši in neizkušeni novinec, ki vzame vse, kar poreče starejši čebelar, za resnico. Toda ti medeni preroki ne prerokujejo medene letine samo zato, da bi druge čebelarje spravili v zmoto. Ne, nikakor ne! V letino, ki so si jo v svoji fantaziji ustvarili in ki je vedno visoko nad povprečjem resnične čebelarške letine, tudi verujejo, seveda le tako dolgo, dokler se ne izkaže, da je odpovedala zadnja paša in da bo treba globoko seči v žep po denar za nabavo krmilnega sladkorja.

O nobeni čebelji paši pa ni toliko prerokovanj kakor o hojevi. To pač zato, ker bi bilo v primeru medenja hoje manj stroškov za prevoze in največ donosa. Pravijo, da po hudih zimah hoja posebno rada medi. Če se pojavi spomladi na poganjkih starejših dreves pelodu podoben bel prah, tedaj smemo pričakovati, da se bo kar cedilo z nje. Baje je še več drugih znakov za njeno medenje, ki pa jih medeni preroki držijo za sebe in jih drugim ne izdajo. Vsekakor pa je potrebno, da pritisne sredi junija in julija vročina in okoli svetega Jakoba bo medu kakor vode. Taka so ugibanja in prerokovanja hojevcev.

Drugi, ki prevažajo svoje čebele v Liko, pa najraje govore o žepkovi paši. Njih edina želja je, da bi bilo spomladi v Liki čim več dežja. Kasneje v maju, juniju in juliju mora seveda vsaj še dvakrat pošteno deževati, v avgustu, ko se paša na žepku začne, pa mora biti lepo in toplo vreme. Če so ti pogoji izpolnjeni, potem žepek ne more odpovedati. Ima pa skoraj vsak žepkovec tamkaj v Liki kakšnega znanca, ki

ga sprti pismeno obvešča o vremenskih razmerah in o razvoju žepka. Drug drugemu kažejo pisma, ki so jih prejeli iz Like.

In tako gre čas naprej, z njim pa se odmika upanje na medenje hoje in žepka. Tudi letos so šla upanja po vodi. Vse je tako lepo kazalo, toda medenja kljub temu ni bilo. Za prerokovanja se nista zmenila ne hoja ne žepek. Zopet je čebelar kljub svojim izkušnjam doživel veliko razočaranje. Vsa prerokovanja so se izkazala za ničeva. Čebelarje so pustili na cedilu stoletni koledarji in lunine spremembe ter vsi svetniki z Medardom vred. Vreme je šlo po svoje, prerokovanje medenih prerokov pa po svoje.

Res, da smo imeli pri nas v Sloveniji zelo slabo vreme, vendar je bilo vmes več primernih dni, da bi čebele lahko brale na hoji. Tu pa tam je sicer hoja le toliko medila, da so jo čebele obletavale in da je bilo listje pod njo pokapano, vendar pravega donosa ni bilo. Tehtnica, ki je edino zanesljivo sredstvo za dokaz medenja, se skoraj ni ganila. Čebelarji so nestrpnost pričakovali večjega medenja, toda njihovo upanje se ni izpolnilo.

Isto je bilo z žepkom v Liki. Vse je tako kazalo, da bo ta medonosnica po nekaj letih spet izpričala, kaj zmore. Dežja je bilo dovolj, rastlina je bila bujno razvita, cvetja je bilo na njej na pretek, vreme v avgustu je bilo ugodno, bilo je torej vse, kar je po mnenju čebelarjev potrebno za medenje, vendar ni dal žepek ničesar od sebe. Čebelarji so celo pripovedovali, da so se pojavili v cvetnih časah žepka majhni črvi, ki so požrli pestiče in prašnike. Konec koncev je bilo tako, da so morali letos tudi žepkovci poseči globoko v žepe, če so hoteli čebelam preskrbeti zadostno zimsko zalogo.

Nehote se pri tem sprašujemo, kaj je bilo krivo, da kljub povoljnim pogojem, v kolikor jih seveda poznamo, nista medila ne hoja ne žepek. Na to vprašanje lahko odgovorimo samo z dvema besedama: »Ne vemo!« Najbrž ne vedo tega niti v drugih državah, kjer je čebelarstvo bolj razvito kakor pa pri nas. Najbrž bo treba še veliko znanstvenega dela, preden si bomo na jasnem, zakaj neka rastlina ali drevo včasih medi, a drugič ne, čeprav so okoliščine, ki naj bi odločale o medenju, dokaj podobne.

Ker je pretekla čebelarska letina skoraj po vsej Sloveniji tako klavrno končala, lahko rečemo, da smo doživeli čebelarji katastrofo, kakršne že dolgo ne pomnimo. Za omiljenje te katastrofe je bilo potrebnih 26 vagonov sladkorja. Dolžni smo, da naši oblasti izrečemo iskreno zahvalo, ker nam je preskrbela ta sladkor po nižji ceni. Ni malo 26 vagonov sladkorja, ki so ga čebelarji porabili za svoje čebele, da

bodo pri zadostni hrani prezimile. Naše čebele se bodo drugo leto izkazale hvaležne za vse, kar smo zanje dobrega storili. Opraševale bodo sadno drevje, da bo bolje obrodilo in da ga bo čim več za izvoz. Tudi semenogojne rastline, ki so potrebne našemu kmetijstvu, bodo deležne njihovega blagoslova. Odkar obstoji naša čebelarska organizacija, menda še niso bili čebelarji tako prizadeti. Zato apeliram na vse odločujoče kroge, da naj letos ne iščejo pri čebelarjih davka od dohodka, ker dohodkov niso imeli. Veliko od njih se je moralo zadolžiti, da so si lahko nabavili krmilni sladkor. Saj je dala Narodna banka na prošnjo naše Zveze za nabavo krmilnega sladkorja 2.000.000 din kredita.

Ob tej priliki bi bilo potrebno še nekaj omeniti. Čebelarji so dobili, kakor sem že prej povedal, od naše ljudske oblasti zadostno količino sladkorja po nižani ceni za krmljenje čebel. Ta sladkor je bil denaturiran z žaganjem. Sedaj pa naj si vsak, kdor bo to čital, predstavlja tisti kup žaganja, ki je prej, preden je bil primešan sladkorju, ležal nekje tam na žagi v kaki lopi, kamor so imele dostop razne živali, na primer miši, podgane, psi in druge. Tudi človek je hodil po njem z umazanimi in blatnimi čevlji, morda celo pljuval po njem itd. Kaj pravite, ali je tako žaganje primerno za denaturiranje sladkorja, ki ga mi čebelarji pokladamo čebelam? Ali je tako denaturiranje v skladu s higienskimi predpisi? Vedeti moramo, da čebele, ki so 26 vagonov sladkorja predelale v med, gotovo ne bodo tega medu do zadnje celice porabile zase in da lahko pride drugo leto nekaj tega medu na trg za ljudsko prehrano. Med je bil celo lahko okužen s klicami kake nalezljive bolezni, če je bil na žagi, na kateri je bilo nabavljeno žaganje za denaturiranje sladkorja, zaposlen kak bolehen delavec. Tudi po tej poti se torej lahko nalezljiva bolezen prenese na druge ljudi.

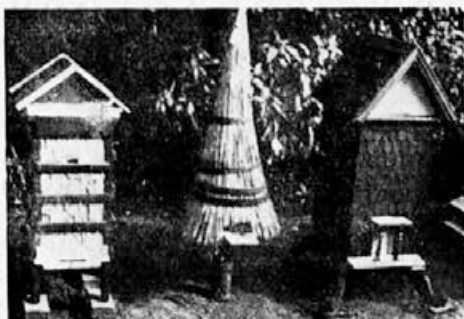
Večina držav daje čebelarjem za krmljenje čebel čist sladkor. Pravi čebelar ne bo tega sladkorja nikdar porabil zase, ampak ga bo prav tako dal čebelam, kakor če bi bil denaturiran.

Pri nas smo po osvoboditvi zelo napredovali, kar nam priznavajo celo v inozemstvu. Zato se mi ne zdi prav, da ravno tukaj še vedno hodimo po stopinjah stare Jugoslavije. Naša ljudska oblast bi morala nam čebelarjem zaupati, kakor zaupamo mi njej.

K slikam na naslednji strani

Se nekaj prizorov z mednarodnega čebelarskega kongresa in razstave na Danskem: 1. Značilna danska pokrajina z mlinom na veter. — 2. Udeleženci kongresa v nekem parku v Kopenhagnu. — 3. Na izletu. — 4. Ogled večjega čebelarstva. — 5. Stari tipi panjev. — 6. Poizkusni panj v znanstvenem zavodu. — 7. Svojevrsen hramček s plemenilniki. — 8. Isti hramček odprt.

NA OBISKU PRI ANGLEŠKIH ČEBELARJIH

EDI SENEGACNIK

Letošnje počitnice sem bil gost Britanske radijske družbe, ki me je povabila v London na poseben tečaj za učitelje angleškega jezika. To ugodno priliko sem izkoristil tudi za to, da sem si kot navdušen čebelar ogledal angleška čebelarstva in videl marsikaj, kar bo naše slovenske čebelarje prav gotovo zanimalo.

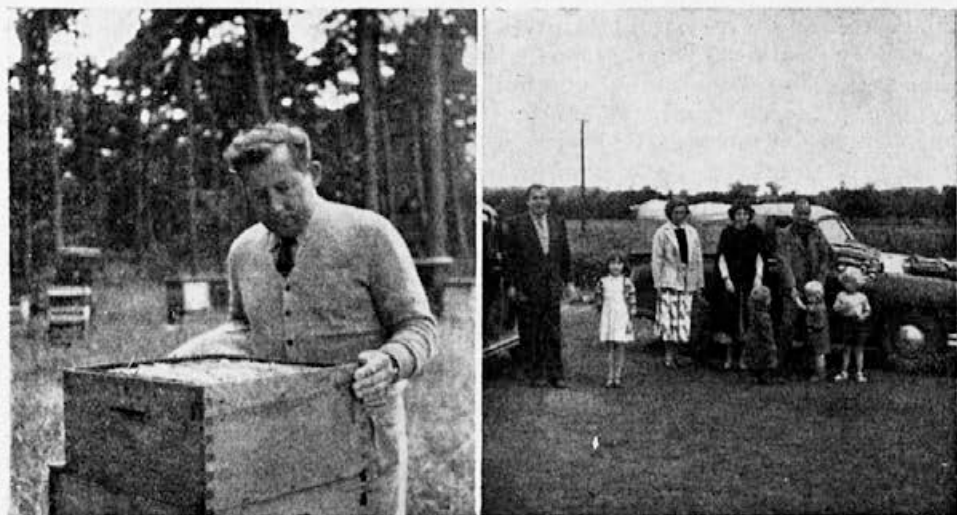
Kjerkoli sem bil, povsod so me sprejeli zelo prijazno in prav nič manj gostoljubno kot mi Slovenci tiste Angleže, ki so nas obiskali. Našo Jugoslavijo poznajo prav dobro, zlasti pa Slovenijo, in vsi navdušeno govore o lepota naše domovine, o gostoljubnih ljudeh, čebelarji pa prav dobro vedo za našo sivo kranjsko čebelo, ki slovi po vsem svetu kot ena najboljših. Našo ožjo in širšo domovino so spoznali tudi po opisu urednika znanega angleškega čebelarskega lista *British Bee Journal*-a Cecila Tonsley-a, ki je bil letos tri tedne v naši državi in je junija obiskal Ljubljano. Na dolgo in široko je opisal Angležem vse, kar je videl pri nas, in se posebno pohvalno izrazil o našem slovenskem čebelarstvu.

Omenil sem, da Angleži dobro poznajo našo sivko. Očitajo ji le eno napako: preveliko rojivost. Na žalost pa so sami že v prejšnjih desetletjih izbrali italijansko čebelo za svoje čebelje plemo. Tu na angleških otokih se je ta čebela nekako aklimatizirala in postala domača, čeprav je angleška klima kaj malo primerna za italijansko južnjaško plemo. Nekateri angleški čebelarji so pred prvo svetovno vojno in tudi še po njej uvozili iz naše Gorenjske, predvsem pa od Jana Strgarja iz Bitenj pri Bohinju, nič koliko matic in tako italijansko čebelo križali z našo. Pravijo, da je sedaj njihova nova križana pasma jako dobra. Kako bi gledali čebelarji, ki jim je pri srcu čista sivka, te rumene angleške čebele! Če bi jih opazovali na bradi, bi mislili, da so v panju sami sršeni ali ose, tako rumene so. In kako so bojevite! Nikjer ne vidiš čebelarja brez pajčolana in rokavic. Sam sem se hotel pobahati s svojim kranjskim pogumom, pa sem jo pošteno skupil. Čebelarjem sem povedal, kako delamo pri čebelah mi, in omenil sem jim čebelarja Jožeta iz Trnovega, ki je pri njih vselej brez srajce, kadar mu je poleti prevroč. Povedal sem jim tudi, kaj bi naši čebelarji napravili s tako živo barvanimi čebelami in kako gledamo mi na italijansko čebelo. Močno so prisluhnili in kar vsi od kraja so se zanimali, kako bi mogli priti do naših matic.

Posebne izkušnje z našimi maticami imajo na veliki čebelarski farmi v Buckfastu v Devonu v južni Angliji. Tu imajo očetje benediktinci okrog 800 panjev, vodi pa farmo znani čebelarski strokovnjak Adam Kehrlle, ki je na svojih študijskih potovanjih obiskal že dobršen del sveta. Leta 1952 je bil tudi pri nas in raziskoval naše čebelje plemo. Letos bi nas bil moral zopet obiskati, pa se je zadržal predolgo v Turčiji in na Kavkazu. Pri nas ga sedaj izredno zanimajo čebele v Bosni, Črni gori in Hercegovini. Že leta 1952 me je povabil, naj pridem v Buckfast, če me zanese kdaj pot v Anglijo. Letos sem to storil, saj sem srčno želel, da bi si ogledal njihovo čebelarstvo, slišal o njihovih izkušnjah in se pozanimal tudi za uspehe, ki jih morajo imeti, če posvečajo toliko truda in denarja izboljšanju čebeljih plemen. Skoro nisem mogel verjeti, kar sem videl: moderno urejeni prostori, boljše rečeno, dvorane

za točenje oz. stiskanje medu, točila in aparati za odkrivanje celic — vse na električen pogon, ogromni večtonski rezervoarji za shranjevanje medu, neverjetne aparature za avtomatično polnjenje kozarcev in lončkov. Slovenski čebelarji so pred leti že videli fotografije v našem listu. Res je najzanimivejša, naravnost ogromna hidravlična stiskalnica za resjev med, težka več ton.

Mojo posebno pozornost so vzbudila velika točila in pa aparati za odkrivanje polnih satov. Točila so na 36 satov, pogon je seveda električen. Aparati za odkrivanje so sila zanimivi. Podobni so večjemu podolgovatemu zaboju,

Levo: Esparzetno pasišče v Barnhamu — Suffolk. Letošnja čebelarska letina je bila tudi v Angliji izredno slaba. Zelo sem se začudil, ko sem videl take sate in tudi čebelar Mont Blanc-Smith ni mogel skriti zadovoljstva. — Desno: Čebelarji z družinami na nedeljskem izletu v Durwicu — Suffolk. V ozadju cvetoča jesenska resa, ki je marsikje na Angleškem glavna paša

ki stoji pokonci. V notranjosti so razdeljeni na več oddelkov, ki jih prepletajo bakrene cevi, skozi katere prihaja para. Zgoraj ima ta aparat velik votel nož, ki ga prav tako greje para, premika pa poseben motorček. Tako se precej segret nož premika po dolžini sem in tja, čebelar pa dobesedno posname sat s tem, da ga povleče po njem. Seveda je sat odkrit v hipu. Zato jih lahko odkrijejo več sto v nekaj urah. Pokrovci padajo v notranjost aparata, kjer se med zaradi toplote loči od njih. Ko se jih dovolj nabere, spuste nanje vročo vodo oz. paro in pri posebni cevi že teče skuhan in prečiščen vosek v nastavljene posode, pri drugi pa med. Ti aparati so precej komplicirani in dragi. Dobili so jih iz Amerike in jih imajo le večja čebelarstva. Povedal sem jim, da mi Slovenci takih aparatov ne poznamo in da bomo najbrž še naprej čebelarili brez njih, saj se prav radi potrudimo, da odkrivamo kar z vilicami ali noži, samo da je le kaj!

Tako je seveda vse delo pri točenju mehanizirano in z lahkoto iztočijo več sto panjev na dan. Čebelarji pripeljejo namreč nastavke, t. j. medišča, kar domov in točijo doma, nikdar pa ne na pasišču. Takih velikih trčalnic pa bi naši čebelarji prevaževalci ne mogli jemati s seboj, ker so pretežke in preobširne, čeprav so vse napravljene tudi za ročni pogon.

Glavna paša je pri njih jesenska resa, ki ima pa to slabo lastnost, da se ne da točiti, torej prav tako ko naša liška. Zato ta med kar stiskajo. Stiskalnica se avtomatično razgreje do določene toplote. Med je zato lepo tekoč. Električne črpalke ga pošiljajo v rezervoarje v prvo nadstropje, stisnjeno satovje pa pada v posebne odprtine, kjer se v vreli vodi sluha. Iz posebne cevi prihaja potem čisti vosek v pripravljene posode. Satnic ne izdelujejo sami. Vosek prodajajo v Kanado in za del izkupička dobe od tam že zažičene satnice. Lepo je pogledati precej veliko skladišče za satnice, ki so vse varno spravljene v posebnih škatlah, vsaka pa je skrbno zavita v poseben prozoren papir. Vedeti je treba, da so Angleži veliki potrošniki medu in najbolj cenijo resjev med. Zato čebelarji niso nikdar v zadregi glede prodaje svojega pridelka, ki ima veliko ceno, saj sta ceni sladkorja in medu v razmerju 1 : 7. Najbolj cenijo med iz Buckfasta. Tu imajo ogromno naročil — pa na žalost že 3 leta skoraj nobenega medu. Tudi Angleže tepejo kar zapored slabe letine. Letošnja je bila najslabša od vseh. Na tej farmi so porabili samo letos do septembra čez 20 ton sladkorja, da so obdržali vse čebele pri življenju. Letos so jim čebele na resi precej nabrale, a vseeno sem opazil v dokaj velikem bazenu 10 ton sladkorne raztopine.

Seđaj pa še o uspehih na tej farmi. Od 800 panjev je približno 400 namenjenih vzreji. Ostale prevažajo na različne paše. V zadnjih 35 letih so dobili povprečno po 65 funtov na panj (funt je 453 gramov, približno pol kilograma), torej po 30 kg na panj; letos so dobili le po 5 kg. Gotovo je treba uspehe pripisati dejstvu, da kakih 30 km okrog ni nobenih drugih čebel. Na takem področju seveda tudi plemenilne postaje lahko zanesljivo delujejo.

Že prve dni septembra so začeli z jesenskim krmljenjem, ker vedo, da je treba opraviti to delo zgodaj. Seveda imajo za prevoz čebel in sploh za obisk različnih pasišč in plemenilnih postaj več avtomobilov. Zelo cenijo poltovorne avtomobile, brez katerega skoro ni noben večji čebelar. Še in še bi lahko govoril o tem. Mene so zanimale še druge stvari, predvsem vzreja matic. Marsikaj so mi povedali in sicer odkritosrčno in niso ničesar skrivali. Nekateri njihovi čebelarji so mi namreč dejali, da imajo svoje skrivnosti pri vzreji in da teh ne izdajo nikomur. Kmalu sem videl, da mi Slovenci pri vzreji ne zaostajamo za njimi. Vzrejne metode so iste kot pri nas, res pa je, da imajo mnogo več priprav. Čudil sem se veliki valilnici za matice, kjer lahko vale kar 2.000 matic naenkrat. Plemenilne postaje, ki sem jih obiskal, so vzorno urejene. Našim čebelarjem jih bom še posebej opisal. Izkušnje, ki jih imajo v Buckfastu, so sila zanimive. Zlasti so lepi uspehi, ki so jih dosegli pri križanju različnih čebeljih plemen. Spet moramo povedati nekaj v čast naši kranjski sivki. Najboljše križano pleme so dobili pri sparjenju italijanske matice s kranjskim trotom! Panji s takimi maticami so bili vsi polni resjevega medu. Pokazali so mi tudi panje z našimi maticami. Vsi nastavki so bili do kraja prazni in ni čuda, da mi je spremljevalec dejal: »Vidite, take so pa vaše sivke!« Začudil sem se in obsodil tiste naše

vzrejevalce, ki so poslali semkaj nekvalitetno blago. Kadar gre za naš sloves in ugled, mora dati čebelar najboljšo, kar ima. Priznati moram, da sem obogatel za marsikako izkušnjo, ki mi bo prišla prav doma. Sicer pa smo Slovenci kar dobri vzrejevalci. Človek si le želi, da bi spet obnovili naše plemenilne postaje in skrbeli zanje tako ko prva leta po osvoboditvi!

Obiskal sem tudi druge čebelarje. Prevladujejo večji čebelarji, ki imajo 100, 200 ali več panjev ameriškega sistema. Ti so poklicni čebelarji. Srečal sem se tudi s takimi, ki jih imajo manj. To so delavci in nameščenci, ki prav

Cebele na paši v Essexu. Angleži poznajo le dadantovce z nastavki. Na nobenem pasišču ne najdemo več kot 40–50 čebeljih družin. Posnemajmo jih!

tako visijo ob svojih ljubljenkah kot mi Slovenci. Kar vsi od kraja so tožili nad letošnjo izredno slabo letino. Že obe prejšnji sta bili slabi, letošnja pa je bila naravnost katastrofalna. Toda nihče ne obupuje. Vsi so prepričani, da pridejo boljši časi. Torej žive tudi oni od upanja kot mi.

Pašne razmere tu visoko na severu niso tako neugodne, kot bi kdo mislil. Zlasti v južnem delu, v Essexu in okoliških okrajih so ogromne cvetlične farme in bujni travniki, kjer imajo čebele sijajno pašo na različnih deteljah, posebno na beli. Ne manjka repice, gorušice in facelije. V nekaterih krajih je glavna paša jesenska resa (*Calluna vulgaris*), ki daje največ medu. Tudi po več nastavkov hkrati napolnijo čebele. Zanimivo je, da ta resa pri nas v Sloveniji le redkokdaj medu, tu pa izvrstno, prav tako kot v Liki. Tudi lipovih nasadov je nič koliko, a letos je vse odpovedalo. Nihče bi ne verjel, a je le res, kar sem videl: letos so dobro odrezali le londonski čebelarji, ki so sredi velemesta točili lipovca. Tudi sicer so bili panji v centru(!) tega največjega mesta na svetu tako težki, da jih nisem mogel dvigniti.

(Dalje prihodnjič)

STARI ZAPISI O ČEBELAH IN ČEBELARSTVU

(Kulturnozgodovinski in jezikovni drobiž)

JOZE STABEJ

VI

V zgoščenem pregledu tujejezičnih, a v prejšnjih poglavjih še ne upoštevanih zapisov o slovenskem čebelarstvu v drugi polovici 18. in v začetku 19. stoletja, bodi da so jih pisali domačini, bodi tujei, opomnim najprej na hrvaško delo Josipa Stipana Reljkovića (1754—1801),¹¹⁹ čeprav ne omenja nikjer niti z besedico karkoli slovenskega. ‚Kućnik‘ je za svojo dobo zelo dober narodnogospodarski koledar vsakomesečnih poljedelskih in domačih opravil za Slavonca, napisan v hrvaškem narodnem desetercu. Mikavno je, da je rabil Reljkoviću za ogredje in za nekako tretjino vsebine Kućnika isti vir kakor verjetno našemu Brezniku okrog 9 let prej za Vezhno Pratico, t. j. Moric Knauerjev Hauskalender, Augsburg 1776. Pri obravnavanju opravil za posamezni mesec, izvzemši mali srpan in vinotok, je napisal Reljković navadno na kraju vsakratnega IV. poglavja ‚Shto se oko Marve, i Xivadi čini‘¹²⁰ pouk o reji čebel, ki ga je v knjigi skupaj dobrih dvajset strani. Ker Reljković ponovno poudarja na več krajih, da je vzel razne nauke v svojem delu iz drugih knjig in ker je njegov pouk o čebelarstvu, poleg nekih prav zastarelih nazorov, večkrat dokaj skladen z Janševo Abhandlung vom Schwärmen der Bienen, je že dr. Stjepan Tropsch¹²¹ pravilno sklepal, da je moglo biti tudi Janševo delo vir za Reljkovićev pouk o čebelarstvu. Spričo tega, da ta primer v slovenskem čebelarstvu do zdaj še ni bil znan in ga ni nihče nadrobneje obravnaval, sem nanj opomnil. Zadevo bo treba še preiskati in pretehtati, pri čemer bo tudi poučna primerjava med tedanjimi slovenskimi in slavonskimi izrazi v čebelarstvu, n. pr. *ogèrnesh Pefele, Kosh, Stubanaj, Koshnica* (izrazi za panj), *Izlitanje iliti Rojenje Pefelah, Roj, Podrizivanje, Maticsnjak, Kralj* itd.

Med nemškimi znanstveniki in pisci potopisov — slovstvena zvrst potopisa je bila tedaj na splošno posebno v modi — ki so pisali o kakem slovenskem ali drugem narodu, je bil redek, ki bi ne bil poročal pri tem tudi o reji čebel. Taki najbolj znani pisatelji so bili Johann Georg in Samuel Gottlieb Gmelin, Gerard Friedrich Müller, Peter Simon Pallas in več drugih, ki jih bom še imenoval. Izšlo pa je tedaj tudi več samostojnih del o čebelarstvu, ki so poročala vsaj o Janšu in njegovem delu, o čemer pa ni zapisal niti besede Johann Georg Krünitz (1728—1796), ki je izdal v okviru Oekonomisch-technologische Encyclopädie I. 1774—1775 obširno delo *Das Wesentlichste der Bienen = Geschichte und Bienen = Zucht* (druga izdaja je izšla leta 1785 v Potsdamu). Obravnava je zlasti bogata slovstvenih virov, tudi starih, ki so pisali o čebelah in čebelarstvu v raznih jezikih, poseben seznam pa je še pod *Verzeichniß der vornehmsten Schriften von der Bienenzucht überhaupt* na str. 378—388 (v drugi izdaji).

¹¹⁹ Josip Stipan Relkovich, Kuchnik... U Osiku, 1796. (Kuchnik = kućnik, hišni gospodar, oeconomus, Hauswirt.)

¹²⁰ Što se oko marve i živadi čini = Kaj se pri govedu in živadi dela.

¹²¹ Rad JAZU. Knjiga 145. U Zagrebu 1901, str. 1—29.

Kot resen znanstvenik je pisal v tej dobi med prvimi na kratko o pravadnem slovanskem čebelarstvu Karel Gottlob Anton (1751—1818),¹²² pravnik in zgodovinar v mestu Görlitz, čigar spodaj navedeno delo je bilo Linhartu velik pobudnik in hkrati večkratni vir za pisanje zgodovine Kranjske. Ko je Linhart svetoval v pismu dne 18. avgusta 1784 Martinu Kuraltu naj bere le-to Antonovo delce, je pristavil: »Ich werde ihn nachahmen.«¹²³

Kakor Anton je opisal tudi Anton Tomaž Linhart (1756—1794)¹²⁴ čebelarstvo pri starih Slovanih v Kranjski predvsem z jezikovnimi izrazi, kakor so *Męd, buzęła, roj, ofęk, pan* in jih primerjal z istimi ali enakimi izrazi v drugih slovanskih jezikih; za ruski *ulei* in poljski *ul* je pripomnil, da se v kranjščini imenuje ulj zdaj *pan*, pač pa da najdemo *ul* še v besedi *volnák*, ein Bienenhaus. Na kraju poročila o čebelarstvu je Linhart pripomnil, da je na Kranjskem čebelarstvo še izredno trdno in da je bil še pred nekaj leti očitni učitelj čebelarstva na Dunaju preprost kmet iz Kranjske, ki ni imel drugega znanja ko tisto, ki ga ima domače ljudstvo; pod črto pa je navedel Linhart nekaj mikavnih podatkov o Antonu Janšu.

Bolj določno je poročal o čebelarstvu v slovenskih deželah profesor Benedikt Franz Hermann (1755—1815)¹²⁵ v potopisnih pismih dne 28. junija 1780 iz Ljubljane, dne 6.—10. julija iz Trsta itd. Zapisal je, da je na Kranjskem v vseh treh okrajih (Dolenjski, Gorenjski, Notranjski) čebelarstvo zelo važno, prav posebno pa še na Gorenjskem. Čebelarstvo da je pospeševal zlasti Janez Nepomuk pl. Edling (1751—1793), ki je dal razdeliti med ljudi najboljše napisane knjige o čebelarstvu, dal napraviti poseben čebelnjak, kjer so se šolali čebelarji in si prizadeval na vse mogoče načine, da bi bilo Kranjski také donosno čebelarstvo čim popolnejše. Trde, poroča Hermann, da izvira také znamenito čebelarstvo iz obilnega pridelovanja ajde, ki je čebelam najbolj priljubljena hrana.¹²⁶

V zgodovini slovenskega čebelarstva nisem našel, da bi bil поблиže obravnavan Edlingov primer pospeševanja čebelarstva na Kranjskem. Drugače je Edling v slovenskem slovstvu dobro znan razsvetljeni podpornik slovenskega šolstva in slovenske tiskane besede; vladni poročevalec za šolstvo je bil od leta 1777, in sicer najprej v Ljubljani, potem pa v Gradcu in na Dunaju. Od okrog leta 1773—1782 je bil tudi upravitelj škofjeloških posestev brižinskega škofa. Kako je bilo z Edlingovim čebelnjakom za čebelarstvo šolo, še nisem mogel ugotoviti, mislim pa, da je mogla biti taka šola v Škofji Loki na kakem posestvu pod Edlingovo upravo. Zadeva je vsekakor vredna, da se

¹²² Erste Linien eines Versuches über der Alten Slawen Ursprung, Sitten, Gebräuche, Meinungen und Kenntnisse. Leipzig 1783, str. 109, 142. — Če poročata tudi J. Chr. de Jordan, De Originibus Slauchis, Vind. 1745, in slabo presodni Gerken, Versuch der ältesten Gesch. der Slawen, Leipzig 1771, kaj o čebelarstvu, ne vem, ker del nisem dobil.

¹²³ Jaz ga bom posnemal. — ZMS, XIV. zv. (1912), 63.

¹²⁴ Versuch einer Geschichte von Krain und der übrigen südlichen Slaven Oesterreichs. Laibach. I. Band 1788. II. Band 1791. — II. Band, str. 309, 327, 328.

¹²⁵ Reisen durch Oesterreich, Steyermark, Kärnten, Krain, Italien, Tyrol, Salzburg und Baiern, im Jahre 1780. Erstes- drittes Bändchen. Wien 1781—1785. — Poročilo o tem in prost slovenski prevod je napisal J. Wester v Mladiki, XI. letnik (1930), str. 208 nsl.

¹²⁶ II. Bdn., 114.

nadrobno dožene. Kar pa se tiče čebelarških knjig, ki jih je razširjal Edling med ljudstvo, moreta biti pač predvsem Janševi *Abhandlung in Vollständige Lehre*, ki pa — kakor poroča Glavar — zaradi nemščine ljudem niso bogve kaj koristile.

O čebelarstvu na Štajerskem je napisal Hermann daljši odstavek,¹²⁷ vendar, žal, le na splošno, tako da ne moremo razbrati, koliko gre tudi za čebelarstvo v slovenski pokrajini. Pravi, da čebelarstvo na Štajerskem ne napreduje, čeprav ima skoraj vsak kmet po nekoliko panjev. Da čebele ne napredujejo, je krivo ali podnebje, ali pa slabo oskrbovanje, kar se zdi Hermannu najbolj verjetno. Ker so pripuščene uboge živalce čisto samim sebi, nimajo pozimi kaj jesti in zato umrejo. Končno še pripomni, da na Štajerskem ne poznajo košnic, pač pa da imajo vsepovsod štirioglate, iz desk zbite priprave, ki jih imenujejo panje.

O čebelarstvu na Koroškem je zapisal Hermann sam samcat stavek, da je čebelarstvo tam sicer izdatnejše, ni pa nikako kupčijsko blago.¹²⁸

V knjigi *Abriß der physikalischen Beschaffenheit der Oesterreichischen Staaten*... 1782, je orisal Hermann stanje čebelarstva v vsaki posamezni avstrijski pokrajini. V poglavju *Innerösterreich* je omenil na str. 68 in 69 v kratkih stavkih rejo čebel v deželi Štajerski, Koroški in Kranjski, rekoč da je čebelarstvo razširjeno zelo malo na Štajerskem, bolj na Koroškem, najbolj pa na Gorenjskem. Kranjci trdijo, tako nadaljuje, da je vzrok njihove obilne čebelje reje pridelovanje ajde, ki je čebelam najljubša hrana. Glede na to se Hermann čudi, da ni čebelarstvo bolj razširjeno na Štajerskem in Koroškem, kjer se goji veliko ajde ter pristavlja, da utegnejo Kranjci imeti prav, ker je n. pr. tudi na Luneburškem najizdatnejše čebelarstvo tam, kjer goje veliko ajde. Kar se pa tiče slabega čebelarstva na Štajerskem, pripominja Hermann pod črto, bo le-to kmalu veljavnejše, ker je poklicala najbolj delavna štajerska Kmetijska družba leta 1780 kmečke fante iz vseh okrajev dežele v Gradec, da bi jih tam nameščeni učitelji čebelarstva naučili z načrtnim ravnanjem reje čebel, in ker je obljubila ista družba 12—24 ducatov nagrade vsakemu kmetu, ki bi v treh letih zredil največ panjev po naučenem načinu.

Julius Heinrich Gottlieb Schlegel (1772—1859), nemški zdravnik v Jeni, je v potopisni knjigi o Koroški: *Reise durch einige Theile vom mittäglichen Deutschland und dem Venetianischen. Erfurt 1798*, na str. 350—353 popisal svoje potovanje po Koroški od konca junija do vključno novembra leta 1795, in kakor je imel odprte oči za marsikaj, česar drugi potniki niso opazili in zapisali, tako Schlegel tudi ni prezrl samosvojesti v reji čebel na Koroškem, o kateri poroča (v prevodu) naslednje:

Čebelarstvo posebno v Zgornji Koroški ni neznatno. Ne vidi pa se tu ne košnic, ne bednjev, marveč povsod podolgovato-štirioglate omarice, ki so na prednji končnici okrašene s spodbudnimi podobami. Letni pridelek medu ni nepomemben, zato ga uporabljajo tudi za varjenje medice. Ta pijača je precej in na splošno priljubljena, vsaj pri pomanjkanju dobrega piva in vina ni odveč.

(Dalje prihodnjič)

¹²⁷ I. Bdn., 125. — Hermannovo poročilo je dobesedno prepisal Phil. Ldw. Hermann Röder v III. delu (Ulm 1793) *Reisen durch das südliche Teutschland*, str. 140.

¹²⁸ I. Bdn., 185.

KAKŠNA BO POMLAD 1955

D. R. V. MANOHIN

Zaradi tehničnih težav izhajajo moje napovedi v »Čebelarju« z veliko zamudo, tako je bila n. pr. zimska napoved izdelana konec oktobra, objavljena pa šele v začetku januarja. Da bi mogel za pomlad pravočasno nakazati vremenske pogoje, sem že v začetku januarja pretehtal obstoječe znake. Pri tem je treba poudariti, da je kakovost napovedi znatno nižja, če je napoved izdelana prezgodaj, ker ne upošteva najnovejših podatkov.

Vremenske razmere spomladi se po statističnih ugotovitvah precej pravilno ujemajo z določenimi tipi zime. Tako n. pr. sledijo hladnim zimam le nekoliko prehladne pomladi, toplim zimam pa tople pomladi. Posebno vrsto predstavljajo mešane zime, to so one zime, ki so v celoti mile, a je vanje vključeno precej dolgo razdobje (20—25 dni) silnega mraza. Takim zimam sledi spomladi zelo hladno razdobje, ki pade bodisi na marec bodisi na april.

Ker pričakujemo tudi letos mešano zimo, moramo računati vsaj z enim zelo hladnim pomladanskim mesecem. Dosedanje primerjave toplinskih razmer s podobnimi poteki temperatur v preteklosti kažejo, da bo ta hladni mesec a p r i l. Ostala dva mesca pa bosta bolj ali manj topla. Sicer bodo podrobnosti z večjo gotovostjo vidne šele v februarju.

Dokler ni minila zima, o padavinah skoraj ne moremo govoriti. Možno je nakazati le neke pogoje, in sicer: februarско stanje se bo nadaljevalo še v prvi polovici pomladi. Če bo torej februar bogato založen s padavinami, bo padavin dovolj tudi v marcu in aprilu; suhemu februarju bi gotovo sledila suha prva polovica pomladi. Po dosedanjih znakih sodeč moremo pričakovati, da ne bodo padavine spomladi enakomerno porazdeljene, marveč da se bodo tu in tam pojavila razmeroma kratkotrajna (10—14 dni dolga) razdobja močnih padavin, vmes pa bodo dolga sušna razdobja.

POROČILO ZA NOVEMBER IN DECEMBER

November: V prvi dekadi mesca novembra je padlo nekaj dežja, sicer pa so bili topli dnevi. Pihali so južni vetrovi, kar je omogočilo, da so čebele nekaj dni lahko izletavale. Konec druge in v začetku tretje dekade pa je temperatura občutno padla, na Primorskem do 0° C, v notranjosti Slovenije (Dražgoše, Rogatec, Šentlovrenc na Pohorju) pa celo pod -10° C. Ta hladni val je povzročil hude snežne meteže v Hrvaški, Bosni in Makedoniji, kakor tudi v sosednjih državah (Italiji in Avstriji). Celo na Siciliji so imeli sneg. Pri nas je v tem času pihal močan sever ali vzhodnik in razen v nekaterih krajih vzhodne Slovenije snežnih padavin ni bilo. V drugi polovici tretje dekade pa se je vreme zopet otoplilo; pihal je jug, vendar so bili dnevi deževni in megleni.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			Izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič . . . Nov. Dec.	— 40	— 10	— 30	— 80	+ 3.2	6	7	—	99
Dražgošc—Skofja Loka .	— 20	— 30	—	— 50	+ 3.3	4	0	—	68
	— 10	— 30	— 20	— 60	+ 1.5	3	6	10	78
Tinjan—Istra	— 10	— 10	— 10	— 30	+ 6.4	7	9	—	91
	— 20	— 15	— 20	— 55	+ 4.9	3	6	—	124
Moščeniška Draga . . .	— 50	— 30	— 30	— 110	+ 9.7	12	12	—	126
	— 50	— 40	— 30	— 120	+ 7.6	15	4	—	134
Zerovnica—Postojna . .	— 105	— 60	— 30	— 195	—	7	5	—	80
	— 55	— 20	— 25	— 100	—	7	9	4	105
Krka—Stična	— 45	— 5	— 30	— 80	—	11	3	—	55
	— 15	—	— 20	— 35	—	2	7	2	51
Novo mesto	— 20	— 50	— 10	— 80	+ 4.9	4	3	—	65
	— 30	— 20	— 30	— 80	+ 3.4	5	10	2	102
Sv. Lovrenc na Pohorju .	— 20	— 30	— 30	— 80	+ 4.2	8	2	—	128
	— 40	— 10	— 70	— 120	+ 4.5	4	7	2	92
Sv. Lovrenc na Drav. p. .	— 35	— 30	— 25	— 90	+ 2.3	11	4	—	87
	— 35	— 40	— 60	— 135	+ 2.8	6	6	2	80
Bučkovci—Ljutomer . .	— 10	—	—	— 10	+ 4.0	7	3	1	79
	— 50	—	— 60	— 110	+ 1.2	4	4	1	90
Cezanjecvi—Ljutomer .	— 20	— 40	— 30	— 90	+ 4.0	2	3	—	38
	— 30	— 20	— 50	— 110	+ 3.3	3	9	1	47
Pristava—Ljutomer . .	— 20	— 15	— 25	— 60	—	14	2	—	144
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci-M. Sobota	—	— 50	— 10	— 60	+ 4.0	7	3	—	82
	— 30	— 40	— 30	— 100	+ 3.9	5	6	1	96
Ribnica na Pohorju . .	— 20	— 10	— 20	— 50	—	17	3	—	88
	— 10	— 10	— 40	— 60	—	4	6	12	59
Lendava	— 30	— 30	— 20	— 80	+ 2.9	5	11	—	50
	— 60	—	— 20	— 80	—	4	13	—	64
Rogatec	— 30	— 10	— 20	— 60	+ 5.0	7	4	1	56
	— 20	— 10	— 20	— 50	+ 3.8	4	4	1	35
Logatec	— 30	— 30	— 25	— 85	+ 3.2	—	8	—	—
	— 15	— 15	— 15	— 45	+ 1.6	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 25	— 25	— 50	— 100	+ 3.0	9	6	1	70
	— 85	— 50	— 70	— 215	+ 2.9	5	7	1	65
Bilje—Renče	— 10	— 15	— 15	— 40	+ 8.5	13	8	—	131
	— 10	— 20	— 25	— 55	+ 6.3	9	6	—	114
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	— 30	— 40	— 30	— 100	+ 6.0	10	3	—	—
Ljubljana	—	—	—	—	+ 4.4	—	12	—	54
	—	—	—	—	+ 3.0	—	12	3	37
Pribudič	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povprečki . . . . . Nov. Dec.	—	—	—	— 70.5	+ 4.5	8.9	5.7	1	83.7
	—	—	—	— 90	+ 3.8	5.6	6.9	3.2	80.7

Čebele so v mesecu novembru normalno prezimovale. Opazovalec iz Šentlovrenca na Pohorju sporoča, da so še v novembru krmili. Tudi poraba hrane je bila normalna, le tam, kjer so čebelarji krmili v oktobru, je bila poraba nekoliko večja.

Decembar: Kot v novembru, tako je bilo vreme tudi v decembru ugodno za čebele. Prve dni mesca je padal dež. Vendar se je v naslednjih dneh vreme zboljšalo in otoplilo, tako da so se skoraj v vseh krajih Slovenije čebele prašile. Sledila je ohladitev in zadnje dni prve dekade je padal sneg povsod v Sloveniji, razen v Primorju. Sneg pa je v nižinskem svetu kmalu skopnel, medtem ko se je v višjih legah obdržal nekoliko delj časa. V začetku druge dekade so bili dnevi topli in deževni, nato pa se je vreme zboljšalo in nekoliko celo ohladilo. Prve dni tretje dekade je ponekod (Novo mesto, Ribnica na Pohorju) padal sneg, sicer pa je prevladovalo lepo, toda hladno vreme.

Prezimovanje čebel je bilo v decembru normalno. Le poraba je bila nekoliko previsoka zaradi mile zime, ki je omogočila čebelam precej izletnih dni, česar so bili čebelarji, ki so še v oktobru ali novembru krmili, zelo veseli.

Vsem opazovalcem se Zveza ob koncu leta 1954 za njihovo vestno in požrtvovalno delo pristrčno zahvaljuje in jim želi srečno, medeno in uspehov polno novo leto 1955.

osmrtnice

PRIJATELJU V SPOMIN

Lani sem prejel iz Lemonta, ZDA, naslednjo kratko, toda pretresljivo vest: Čebelar p. John Ferlin je 11. maja 1954 umrl. Ko je delal pri čebelnjaku, je izbruhnil ogenj. Med gašenjem se je tako opeknel, da je dobljenim opeklinam v starosti 84 let podlegel.

Pokojni John Ferlin je bil rojen leta 1870 v Zagradcu na Dolenjskem. Čebelar je postal leta 1910, ko so si v samostanu v Pazinu nabavili čebele. Prve panje dunajske mere je kmalu zamenjal za AŽ-panje, ki jih je sam izdelal po nabavljenem vzorcu.

Ko so leta 1918 te kraje zasedli Italijani, se je s čebelami vred nastanil na Sveti gori pri Gorici. Bil je tamkaj predstojnik od granat razdejanega samostana in cerkve. Čebelaril je le z dvema panjema, ki pa sta kljub razkopanim pobočjem našla dovolj hrane. Ko so se Italijani zasedli tudi tukaj in so samostan prevzeli italijanski frančiškani v svoje varstvo, je pokojni p. Ferlin ves žalosten pobegnul v Ljubljano. Ločitev od čebelic mu je bila zelo težka.

V Ljubljani je kmalu dobil povabilo, naj pride v Ameriko (Lemont). Toda preden se jo odločil za Ameriko, je vprašal, če je Lemont dober kraj

za čebele. Prejel je zadovoljiv odgovor, nakar je kupil od Strgarja dve matici ter z njima odrinil leta 1924 čez veliko lužo. Dne 24. septembra je zagledal kip »Svobode«, v New Yorku so ga sobratje nagovarjali, naj za nekaj dni ostane ter si ogleda velemesto. Ferlin pa je to odklonil na ljubo svojim čebelicam, ki so komaj čakale, da jih reši pripora, saj so bile že petnajst dni na potovanju. Naslednji dan je dospel v Lemont. Tam je matici dodal družinama v ameriškanskih panjih. Družinama pa se ni godilo najbolje, saj njun gospodar ni utegnil skrbeti zanj. Moral je z ostalimi tremi tovariši prijeti za lopate in krampe, da bi si zgradili zasilno leseno cerkev in samo-

P. John Ferlin pred panji, ki jih je dal napraviti po svoji zamisli. Trije najboljši panji imajo kar po pet naklad. Iz petih takih medišč, ki so celo večja kot pri AŽ-panjih, se pa le nekaj iztoči. Žal da je to tudi v Ameriki redkost

stan. Sam se je dostikrat čudil, kako so čebele takrat ostale pri življenju, saj so bile kar zapovrstjo hude zime. Šele kasneje se je mogel zavzeti zanj. Ves se jim je posvetil in jih tako razmnožil, da je nazadnje čebelaril s petdesetimi panji. Iztočil je letno 2—5 tone medu. Poslednjih 15 let je čebelaril v panjih lastnega sistema. Ta panj bi lahko imenovali »amerikanizirani žnideršič«. Tamkajšnji čebelarji so se zelo zanimali za njegov sistem, ki ima več prednosti pred ameriškanskim.

Pokojni Ferlin je bil čebelar z dušo in telesom. Vse delavnike je preživel pri čebelah. Pa tudi ob nedeljah si ga našel najlaže pri njih. Bile so mu največje razvedrilo in veselje. Svojihkušenj ni skrival. Bil je vesel, ako je mogel komu pomagati. Skromnost je dičila njegov značaj. Naj ti bo lahka tuja zemlja, dragi John Ferlin!

Evgen Brvar

JANEZ KLEMENČIČ

Dne 9. aprila 1955 je zatisnil svoje trudne oči Janez Klemenčič. Luč sveta je zagledal 27. decembra 1895 v lepi vasi Topole pod Sv. Mohorjem. Že v mladih letih, ko je bil še doma, je čebelaril skupaj s svojim bratom. Kasneje se je priženil v sosednjo vas Zabrekve na večje posestvo. Razen kolarski obrti je ostal tudi kot posestnik zvest svojim čebelam. Bil je ves čas član čebelarske družine Selca in naročnik Slovenskega čebelarja. S svojo silno voljo je premagoval dolgo časa hudo bolezen, ki je kot posledica prestanih naporov v minuli vojni glodala na njegovem zdravju ter ga slednjič spravila v prerani grob.

Po njegovi smrti je prevzel čebele sin, ki ni nič manj skrben gospodar in čebelar, kot je bil oče. Pokojnika bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarska družina Selca

KRISTIJAN BOŽIČ

Daleč naokrog znani mlinar Kristijan Božič je bil čebelar, ki resnično zasluži to ime. Čebele je negoval z veliko skrbnostjo in ljubeznijo. Od njih ni zahteval skoraj ničesar, dajal pa jim je, kar je mogel. Ko je na koncu pašnih dni dognal, da so nabrale komaj za sebe, se ni nikdar jezil. Zanimivo ga je bilo poslušati, kadar je pripovedoval, koliko jih je moral preslišati od svoje žene, ko je svoje skromne prihranke vlagal v čebelarstvo za kritje stroškov. Včasih pa ji je le dokazal s polnim loncem medu, da je tudi čebelarstvo plodonosno. Mlajši čebelarji, ki smo se pri njem navdušili za čebele, smo mu hvaležni za vse lepe nauke in nasvete, s katerimi ni nikdar skoparil, če se je kdo obrnil nanj. Člani čebelarske družine Ajdovščina ga ne bodo zlepa pozabili. Naj mu bo lahka zemlja, v kateri počiva!

Pavle Breclj

KRISTIJAN KOŽMAN

V letu 1955 je zgubila Čebelarska družina v Ajdovščini svojega dolgoletnega člana Kristijana Kožmana. Bil je dober posestnik, zgleden gospodar, ter vsestransko izobražen mož. Doživel je 71 let. Čebelariti je pričel že v rani mladosti. Takoj ko so se pojavili AŽ-panji, se jih je oprijel ter v njih čebelaril prav do smrti. Po drugi svetovni vojni je tudi on začel prevažati svoje muhe na razna pasišča ter tako postal na stara leta strasten prevaževalec. Imel je večkrat pri tem prav lepe uspehe. Zapustil je brez pravega namestnika 24 čebeljih družin v dobro urejenem čebelnjaku. Blag mu spomin!

Pavle Breclj

ODGOVORI

K 8. vprašanju: Pojavost matice. — *Drugi odgovor:* Da postane matica pojawa šele tedaj, ko je v panju vsa zalega poležena, po mojih izkušnjah ne drži vedno. Če bi bilo tako, bi tudi ne zalegala, dokler ne bi izginila iz panja zalega.

Kadar odstranjujem izrojencem maticnike, pustim vedno najlepšega. Ta mora biti pokrit in po možnosti kolikor toliko dozorel, pač zato, da pride družina čimprej v normalno stanje. V zadnjih treh letih sem imel 7 primerov, ko so mlade matice zalegale, čeprav je bilo v panjih še dosti pokrite zalege. Kakšnih slabih posledic pri teh maticah nisem opazil. Sodim, da imajo tudi čebele »besedo«, kdaj naj gre mlada matica na praho in kdaj naj začne zalegati.

Jan

K 19. vprašanju: Zavarovanje: V 9—10 številki Slovenskega čebelarja sprašuje Jože Jakšič iz Banje Loke, ali je resnica, da izplača DOZ zavarovalnino za vsak pogin čebel, četudi so prezimile na hojevem medu. Iz mojega primera je razvidno, da to ne drži.

Preteklo zimo sem imel v svojih AZ-panjih večinoma sam hojev med, vendar sem vsaki družini dodal v novembru še 5 litre sladkorne raztopine. Že v februarju pa sem kljub temu opazil, da so postale čebele zaradi hude in dolgotrajne zime grizave. Nato jih je v marcu napadla še noseča. Veterinarsko-bakteriološki zavod je ugotovil 80-procentno okužbo. Zaradi tega se je znižalo stanje v mojem čebelnjaku za 25 družin. Deloma so družine pomrle, deloma pa sem jih moral združiti, ker ni bilo prav nobenega upanja več za njih nadaljnje uspevanje. Nesrečo sem prijavil bližnjemu izvedencu za čebelje bolezni ter zastopniku DOZ-a. Po treh mescih mi je DOZ odgovoril, da je primoran mojo odškodninsko zahtevo za poginule čebele odkloniti zaradi katastrofalne zime in

nepravilne hrane. Nadalje je bilo rečeno v dopisu, da imam v panjih staro satje in v njem vse polno bolezenskih trosov, ki so bili vzrok, da je prišlo do izbruha nosečavosti. Glede na to izjavo in obdolžitev DOZ-a poudarjam, da ni nihče mojega satovja pregledal, ter trdim ravno nasprotno, da je vse satovje v mojih panjih mlado in čisto.

Pavle Brecelj, Ajdovščina

K 22. vprašanju: Zakaj japonske sofore ne cveto: Čudite se, da pri vas vsajene japonske sofore še ne cvetijo, četudi imajo nekatere že 3—4 m v premeru. Sicer je sofora sorodna akaciji, vendar ne prične tako zgodaj cvesti in je z njo ne smete primerjati. Treba bo še nekaj let počakati!

Kadar pridete po opravkih v Maribor, si oglejte dvoje sofor na Leninovem trgu in strmeli boste, kako častitljivi drevesi sta to. Če si jih boste ogledali julija ali avgusta, boste videli drevesi v polnem cvetju, na cvetju pa sila veliko čebel. Celo odpadlo cvetje, s katerimi so tla posuta, obletavajo. Žal, da cvete sofora (vsaj pri nas) vsako drugo leto. Menda jo cvetenje preveč izčrpa, ali pa rabi za razvoj cvetnih brstov celo leto. Lani je bil v cvetju le gornji del dreves, medtem ko je na nižjih vejah cvetenje izostalo. Zaradi hladnoče in dežja je cvela dalje časa kot običajno. Še 12. septembra sem videl na njej cvete. V Cafovi ulici, v bližini kolodvora, je drevored mlajših sofor z debli v premeru kakih 30 do 50 centimetrov. Tudi te niso lani tako bujno cvetele kakor leta 1952.

Glede zemlje sofora ni izbirična. To je videti ravno v tej ulici. V Ljutomeru in okolici je prav gotovo dobra zemlja in bodo sofore še bolj uspevale. Ako je kak čebelar posadil to drevo na vrt, ni dobro pogodil. Sofore spadajo na parobke gozdov, na travnike, na pašnike ali na take prostore, ki so zaraščeni z nizkim drevjem. Le tam se lahko razvijajo, ker potrebujejo mnogo sonca. Ta-

kih prostorov je na kmetih dovolj. Tudi za drevoreda so primerne.

Vsekakor ne sme biti žal niti vam niti drugim, ki ste sofore sadili, da ste to storili. Dali ste vsem čebelarjem dober vzgled, čeprav bi cvetja morda ne dočakali. Tudi mi smo hvaležni tistim, ki so pred nami delali za naš napredek. Tako drevo je najlepši spomenik, ki si ga lahko postavi kak čebelar.

Peter Močnik

VPRASANJA

1. **Neumljiva propast kupljenih matic:** Da bi si svoje čebelarstvo izpopolnil in uredil kar najbolj vzorno, sem 7. septembra 1954 naročil pri trgovskem podjetju »Medeks« v Ljubljani 6 mladih matic, ki naj bi bile vzrejene na kaki naši plemenilni postaji. Kmalu nato sem prejel poštno pošiljko iz Dobrave pri Vintgarju, a v njej samo 4 matice, od katerih je bila ena v sladkornem testu utonila. Med prestavljanjem teh matic v moje matičnice sem opazil že po barvi, da niso mogle biti mlade. Ena od treh živih je imela nekoliko izrabljena krila. Vzrejevalec in pošiljatelj matic je kasneje priznal, da niso bile vzrejene na plemenilni postaji, temveč v domačem čebelnjaku. Trdil pa je, da mi je bil poslal le »mlade« matice.

Pri zadnjem pregledu in zazimljenju čebel nisem opazil na satih niti najmanjše zalege, medtem ko je bilo v treh panjih z novonabavljenimi maticami izredno veliko, krog zalege pa je bilo videti sveža jajčka. Razumljivo je, da sem se zelo razveselil tega in se celo pohvalil pri svojih tovariših čebelarjih, kakšne dobre matice imam. Priporočal sem jim, naj me posnemajo.

Ob koncu oktobra in v začetku novembra je bilo vreme dokaj ugodno. Vse družine so pridno izletavale ter donašale še obnožino. Kot običajno sem tudi tedaj opazoval izlet čebel in prisluškoval njihovemu prijetnemu šumenju. Le pri panjih z novonabavljenimi maticami se mi je zdelo, da čebele slabše lete in da ne donašajo obnožine. V naslednjih dneh sem polagoma ugotovil, da vedno močnejše in votlodoneče brne. To mi ni dalo

miru, dokler se nisem odločil in pregledal vse tri družine.

In tedaj sem doživel veliko razočaranje! Družine so bile sicer močne in so imele mnogo medu, a pahljanje s krili in zamolklo šumenje mi je razodevalo, da so najbrž brezmatične. Natančen pregled mi je pokazal, da se nisem motil. Obšla me je izredna otožnost in nevolja. Niti visoka cena izgubljenih treh matic (à 650 din) me ni toliko poparila, kot me je v živo zadela zavest, da so družine izgubljene.

Prosim tovariše čebelarske strokovnjake, da mi priložnostno odgovore v »Posvetovalnici« Slovenskega čebelarja, zakaj so te matice poginile.

Slavko Černigoj, Rog Slatina

2. **Stara in nova čebelarska šola.** V Slovenskem čebelarju iz leta 1917 sem bral članek Filipa Podgornika »Čebela v stari in novi čebelarski šoli«. Članek je zelo zanimiv in poučen, pa ga vsem čebelarjem toplo priporočam. Po tem članku naj bi bil urejvalec življenja v panjih mleček, ki ga izločajo mladice v svojih goltnih žlezah in se pretaka po krvi vseh družinskih članov. Glavni pobornik tega naziranja je bil protestantski župnik Ferdinand Gerstung (1860 do 1925), njegov protivnik pa katoliški župnik Ivan Dzierzon (1811—1906).

Prebral sem članek večkrat in razmišljal o trditvah ene in druge struje. Nisem se mogel povsem strinjati z razlago Gerstunga, vendar se mi zdi njegovo mnenje v marsičem pravilno, čeprav svojih trditvev ne more dokazati.

V naslednjih letnikih Slovenskega čebelarja nisem nikjer zasledil kake razprave o tej stvari, le Fr. Lakmayer še v istem letniku (stran 80) ugovarja, da bi čebele proti svoji volji legle jajčeca zaradi preobilnega mlečka, ki ga ne morejo oddati žrkam.

Ali je danes ta boj med obema šolama dokončan? Katera je zmagala? Ali je nastalo med njima »premirje«, ker ni mogla nobena pobiti nasprotnika in dokazati, da ima ona prav? Ali pa se je mogoče zdelo obema nespametno prepirati se o tej prirodni tajnosti?

Abrez

Se o noseмку. V 11. in 12. številki našega lista smo brali dva članka o zdravljenju nose mavih čebel z nose makom. Poskusi, ki so jih napravili v Nemčiji, so pokazali, da je novo sredstvo uspešno zdravilo. V 1. letošnji številki »Schweizerische Bienenzeitung« pa beremo, da preizkušajo to zdravilo tudi v znanstvenem zavodu Liebefeld. V isti številki izjavlja čebelar Zogg, da bi bil pravi blagoslov, če bi se novo zdravilo izkazalo za uspešno. »Saj vemo,« piše dalje, »da je nose mavost danes ena najhujših čebeljih bolezní. Pred njo nas je svaril dr. Morgenthaler desetletja in njegovo svarilo velja še danes. Leto 1955 nam bo pokazalo, da je nose mavost preklicano težko ozdravljiva bolezen. Na boj proti njej naj se že danes pripravijo čebelarska društva in posamezni čebelarji. Potrebno je, da delamo vsi brez izjeme poskuse s tem zdravilom. Čebelarji pričakujemo, da bo zavod Liebefeld strogo, stvarno in znanstveno pretehtal novo sredstvo in nas obvestil o svojem uspehu. Prav tako bo koristno, če bodo tudi posamezni čebelarji kritično preizkušali nose mak ter o svojih dognanjih obvestili pristojne oblasti in čebelarje. Dokler ne dobimo kritičnoznanstvene sodbe o zanesljivi učinkovitosti novega sredstva, bomo počakali. Saj vemo, da so se izkazala že mnoga »zanesljiva sredstva« po temeljiti preizkušnji kot neučinkovita. Upajmo, da se to pri nose maku ne bo zgodilo.«

Ali je zoženje žrel umestno? Preteklo poletje sem vsadil dve manjši čebelji družinici v eksportni panj. Panj je bil na sedem satov. Ko sem ga v sredini pregradil, je imela vsaka družinica za tri sate prostora. Čebele, ki so imele mladi matice, so se do jeseni lepo razmnožile. Ker pa je ajdova paša povsem odpovedala, sem obema družinicama zožil žreli, tako da sta mogli ven le ena do dve čebeli. S tem sem hotel preprečiti morebitno ropanje.

Nekega sončnega dne sem res opazil znake ropanja. Na čelni strani eksportovca sta visela dva grozda čebel. Spočetka nisem mogel razumeti, zakaj bi bile čebele zbrane zunaj, ko je bila minula noč izredno mrzla. Končno sem le dognal, da sta žreli zatrpali z mrtvicami. Hitro stopim v čebelnjak in odprem pri eksportovcu vratca. Vame je bušila nenavadna vročina. Na dnu panja je ležalo za prst debelo čebel. Matice sta bili še živi in tudi nekaj čebel je še gomazelo po satju. Hitro sem vse skupaj prenesel v panja, ki sem jima že prejšnji dan odvzel stari matice. Za to zamenjavo sta bili družinici že od vsega početka doloženi.

Z zelo natančnim opazovanjem sem kasneje ugotovil, da so se čebele v eksportovcu zadušile zaradi tega, ker so roparice silile v panj, medtem ko so se domačinke branile. Toda, ker je bilo žrelo preozko, se je zatrpalo. Tako je nastala v panju peklenska vročina.

Nikoli ne bom več zoževal žrela tako, da bi mogla samo po ena čebela skozi, kakor priporočajo nekateri pisci. Najmanj tri do štiri bodo lahko šle hkrati v panj ali iz panja.

Gospovetski

Tlak za čebelnjak lahko sami napravimo iz lesenega betona. Vzemimo 15 kg mavca, 10 kg presejanega žaganja in 2 kg rdeče zemlje (barva, ki je v vodi topeljiva). Vse to dobro premešajmo in hkrati dodajmo še 3 kg vodnega stekla ali tudi več, dokler ni beton tako mazav kakor malta.

Praden začnemo tlakovati, moramo tla (zemljo) v čebelnjaku dobro zravnati, utrditi in na čisto pomesti. Lesnega betona nanesimo na tla 2 cm na debelo, površino pa zgladimo z zidarsko ometačo prav tako kot navaden beton. Sušiti se mora najmanj dva dni. Tlak je topel in ne prepušča vode.

Virant

Opraševanje črne detelje. Vemo, da čebele le težko oprašijo črno deteljo, ker so njene cvetne čaše predolge, a čebelin rilček prekratek, tako da le s težavo doseže z njim nektar. Zato čebele raje obiskujejo druge cvetlice. Amerikanci pa le ne odnehajo in postavljajo čebelje družine v sredino obširnih polj, posejanih s to deteljo. Tako prisilijo čebele, da obletavajo deteljo z največjo vnemo. K temu pripominjam, da sem opazoval čebelo, ki ni vtaknila svojega rilčka pri tej detelji v cvetno čašo, temveč je srkala medecino od spodaj na zunanji strani čaše pri odprtini, ki jo je napravil čmrlj.

K.

O čebelarjih. Tovariš Zunko je pred leti postavil v Slovenskem čebelarju tole vprašanje: »Ali so res čebelarji vsi ljudje, ki imajo čebele.« Neki nemški strokovnjak deli čebelarje takole: 1. čebelar mrhovinar (šintar) — s svojim neznanjem, lahkomišelnostjo in lakomnostjo po denarju čebele zgolj uničuje; 2. čebelar športnik — ima čebele samo zato, da jih ima; 3. ljubitelj čebel — ne išče koristi od svojih varovank, sočustvuje z njimi in je vedno pripravljen v stiski jim pomagati; 4. čebelar strokovnjak; 5. čebelar strokovnjak in ljubitelj čebel.

Vsak izmed nas naj to razvrstitev preuči in naj se v mislih postavi v skupino, v katero spada. Tisti Pavliha pa, ki je rekel, da so čebele luksuz, naj z zavihanimi rokavi pregleda nabito poln AŽ-panj. Rad bi vedel, ali bo potem še trdil, da so čebele luksuz. Banatski Janez

Se o XV. mednarodnem čebelarjem kongresu na Danskem. Tovariš Stevo Lončarevič je v 11.—12. št. Slovenskega čebelarja iz leta 1954 orisal v splošnih potezah svoje vtise s tega kongresa, vendar pa pri tem ni omenil važnega dejstva, da sta na kongresu predavala tudi jugoslovanska čebelarska strokovnjaka prof. dr. Ivo Tomašec iz Zagreba o etiologiji popustljive gnilobe čebelje zalege ter inž. Andre Perušić iz Zagreba o čebelarstvu Jugoslavije. Predavala sta v nemškem jeziku. Mnogo zanimanja je

zbudilo zlasti predavanje prof. Tomašca, ker se z njegovim naziranjem, da popustljiva gniloba zalege ni preveč nevarna bolezen, ni strinjal diskutant dr. Gubler. Trdil je, da je treba to gnilobo zatirati z najradikalnejšimi sredstvi.

Značilno je, da tudi predsednik Zveze čebelarjev FNRJ tovariš Periša Perišić v svojem radijskem poročilu ni omenil Perušičevega predavanja, čeprav so predavanja osrednje gibalno takih zborovanj in predstavljajo največji doprinos čebelarjev k uspehu.

Za naslednji kongres na Dunaju, ki bo leta 1956, se bomo pripravili še z večjim številom kvalitetnih predavanj.

O ropanju. Tudi jaz sem v dolgih letih čebelarjenja že večkrat imel opravka s tem neprijetnim pojavom. V domači in tuji literaturi sem iskal pomoči, ali prav zadovoljen nisem bil z nobenim navodilom. Po daljšem poizkušanju se mi je najbolj obnesel moj izum, to je panj z dvojnimi dnom. Panj je tako urejen, da čebele ne gredo naravnost vanj, temveč po 10 cm širokem in 1 cm visokem rovu med dvema podnicama. Spodnje dno je izdelano iz navadnih desk kakor pri vsakem drugem panju, zgornje pa je iz mnogo tanjših, ali še bolje, iz lesonita. Med obema podnicama je iz letev napravljen rov, ki vodi v notranjost približno do tretjine globine panja, tako da pridejo čebele v plodišče pod satovjem.

Tudi AŽ-panj bi se dal urediti v opisanem smislu. Slovenci se ponašajo kot veliki praktiki ter bodo moj izum gotovo še bolj izpopolnili. Preizkusite ga in videli boste, da ima še druge dobre lastnosti. Banatski Janez

Zažičevanje okvirov. Čebelarji zažičujejo okvire navadno tako, da konce žice navijejo na žebličke, ki jih prej zabijejo v letvice. Ti žeblički pa so nepotrebni, ker lahko žico namesto okoli žeblička, navijemo okoli žice na notranji strani okvira. Tam, kjer naj bi bil žebliček, žico potegnemo malo dalje ter jo ovijemo okoli iste žice. Nekoliko vaje, pa bo stvar kar v redu, a vaše zadovoljstvo veliko! Banatski Janez

POROČILO

o ustanovnem oběnem zboru Čebelarške zadruge za Slovenijo v Ljubljani

Dne 16. januarja 1955 je bil v Ljubljani ustanovni oběni zbor Čebelarške zadruge za Slovenijo, ki so se ga udeležili zastopniki skoraj vseh čebelarških društev v Sloveniji, drugi pa so se opravičili.

Ob začetku je predsednik iniciativnega odbora Čebelarške zadruge tovariš A. Bukovec pozdravil navzoče, predlagal dnevni red in pojasnil vzroke, ki nam narekujejo ustanovitev Čebelarške zadruge. Med drugim je dejal:

»Ko danes ustanavljamo novo Čebelarško zadrugo, delamo to zato, ker so bili Zvezi čebelarških društev za Slovenijo brez naše krivde in pristanka odvzeti vsi finančni viri in materialna sredstva, brez katerih ne more opravljati svoje poglavitne naloge — pospeševati čebelarstvo na Slovenskem. Z oddvojitvijo naših gospodarskih dejavnosti ni trpela samo naša čebelarška organizacija, marveč je trpel tudi razvoj našega napredka v čebelarstvu. Po prizadevnosti in požrtvovalnosti ljudi v sedanjem odboru ZCDS in uvidevnosti organov naše ljudske oblasti se nam je posrečilo rešiti zavoženo gospodarstvo ZCDS, toda finančna sredstva, ki so ji ostala, so premajhna, da bi z njimi lahko nemoteno pospeševali razvoj našega čebelarstva. Od podjetja »Medeks« nimamo kaj pričakovati. To je trgovsko podjetje in nič drugega. Vse to nas sili, da si ustanovimo lastno gospodarsko organizacijo, organizacijo, ki bo pripravljena delati tako, kot to zahtevajo interesi naprednega čebelarstva. Taka organizacija pa je lahko le Čebelarška zadruga.«

Za tovarišem A. Bukovcem so govorili skoraj vsi prisotni. Njihove izjave in mnenja podajamo v izvlečkih.

Tovariš S. Mihelič: Tovariš Bukovec je menda nam vsem govoril iz srca, zlasti

še, če vemo, s kolikim idealizmom, požrtvovalnostjo in težavami smo si desetletja in desetletja gradili svojo čebelarško organizacijo. Pa ne le organizacijo! Kdor ima oči za to, da gleda in to tudi vidi, kar gleda, mora vsaj pri sebi, če noče v javnosti priznati, da je ta naša čebelarška organizacija v skoraj 60 letih svojega obstoja pognala trdne korenine. Dokaz temu je to, da je takoj po drugi svetovni vojni zbrala v svojih vrstah skoraj 8000 članov. Danes bi jih imela tudi 12.000, če bi se ne bili našli nekateri, ki so mislili, da jo je treba reformirati — zakaj — tega še danes ne vemo. Nadaljnji dokaz je visoka raven slovenskega čebelarstva ne le v primerjavi z drugimi republikami v Jugoslaviji, ampak tudi z drugimi evropskimi deželami.

Sicer sem nekje bral, žal, da v listu, ki je resen in vsega spoštovanja vreden, »globokoumno« izjavo, da je naše čebelarstvo zaostalo zato, ker so ga vodili prosvetni delavci in železničarji, toda to ne more spremeniti dejstev, ki so na dlani: kolikor je zaostalo (če moremo rabiti ta izraz), ni zato, ker so ga ti vodili, marveč zato, ker so se zanj premalo brigali tisti izmed poklicanih, ki bi se morali. Niso niti prosvetni delavci niti železničarji krivi, če so v čebelarških analizah Slovenije in tudi drugih dežel bolj redka imena drugih čebelarških pionirjev.

Pa pustimo to! Odgovorimo raje na vprašanje, zakaj ustanavljamo novo čebelarško zadrugo. Ustanavljamo jo zato, da bomo dali našemu čebelarškemu delu gospodarsko podlago, da bodo čebelarji lahko sodelovali in soodločali pri vseh ukrepih za napredek našega čebelarstva, da bodo lahko kupovali panje in čebelarške potrebščine, kakršne bodo sami hoteli imeti, da bo konzument čebelarških produktov dobil v roke res pristen, čist in kontroliran med in vosek.

Ni tu časa, da bi podrobneje utemeljil in dokazal, da danes temu ni tako, ugo-

tovim naj le, da je taka ustanovitev čebelarke zadruga povsem v skladu z našo gospodarsko politiko.

Na koncu še tole: Čebelarstva ledina je prostrana. Nič ne bodimo hudi, če se je poleg nas še kdo loteva. Za vse je dovolj dela. Spoštujmo vse, kar je naprednega v našem delu in delu drugih, pobijajmo pa vse, kar je šarlatanskega, lažnivega, nepoštenega in pa nazadnjaškega.

Samo tako bomo uspeli in našli razumevanje tudi tam, kjer ga je danes morda premalo.

Tovariš J. Belec, Ljutomer: Postati moramo organizatorji združne ideje med našim članstvom na deželi. S čebelarji našega društva sem imel, preden sem prišel v Ljubljano, sestanek. Prebral sem jim okrožnico Zveze čebelarstev in jim jo na drobno pojasnil. Razumeli so jo in precej jih je takoj plačalo deleže za novo zadrugo, drugi pa jih bodo na občnem zboru čebelarkega društva. Naše delo ne bo lahko. Treba bo napeti vse sile, v vodstvo pa postaviti ljudi, ki so pri članstvu priljubljeni in katerim po dosedanjem delu ljudje zaupajo.

Tovariš F. Vodnik, Ljubljana: Sem še mlad čebelar. Mnenja pa sem, da je potrebno utrditi gospodarske temelje Zveze čebelarstev, ker le tako bo lahko odigrala tudi v bodočnosti svojo pomembno vlogo v slovenskem čebelarstvu. Naša organizacija ima staro in napredno tradicijo. Zato pozdravljam ustanovitev nove čebelarke zadruga.

Tovariš M. Ježek, Ljubljana: Marsikomu in tudi meni je neumljivo, kako se je moglo pri nas zgoditi to, kar se je. Ali nismo le premalo storili, da bi bili preprečili udarec, ki ga je po zaslugi nekaterih doživelo naše čebelarstvo in naša organizacija? Ustanoviti je treba čebelarstvo zadrugo, ne smemo pa se odpovedati temu, kar je pripadalo naši čebelarstvi skupnosti.

Tovariš P. Gorkič, Gorica: Sestanka čebelarjev pred tem občnim zborom nisem mogel sklicati. Vem pa, da bodo naši čebelarji pozdravili ustanovitev nove čebelarke zadruga.

Tovariš I. Geč, Ptuj: Stanje pri nas je bolj zapleteno in težko. Zakaj, menda že veste. OZZ je obljubila našim čebelarjem veliko denarno pomoč (pol milijona dinarjev), če se v celoti vključijo v OZZ. Čebelarjem so povrnili iz tega fonda tudi stroške za bencin pri prevozih čebel na pašo. Seveda jih je to povleklo, čeprav ne vseh. Ustanovljena je bila v Ptujtu tudi prodajalna čebelarstev potrebin. Kljub vsemu pa sem prepričan, da bomo pri nas dobili dovolj članov za zadrugo, če nam boste pomagali.

Tovariš I. Majcen, Ljubljana: Pri Republiški zvezi kmetijskih združenj v Ljubljani sem govoril o ustanovitvi nove čebelarke zadruga. Povedal sem, da je ta zahteva pri čebelarjih iz dneva v dan večja. Predsednik tovariš Avbelj mi je dejal, da smo pogrešili takrat, ko smo likvidirali Čebelarstvo zadrugo in ustanovili Zvezo, izjavil pa je, da ni proti ustanovitvi nove čebelarke zadruga. Tudi podpredsednik Republiške zveze kmetijskih združenj je bil istega mnenja, češ da je prav, če se ustanovi konkurenčno podjetje, saj se bo le tako kvaliteta čebelarstev potrebin izboljšala.

Od »Medeks«-a nimamo kaj pričakovati, vendar pa smo mnenja, da morajo biti z vsemi, ki kakorkoli delajo na čebelarstvu področju, naši odnosi pravilni, ne da bi prenehali biti do posameznih pojavov kritični. Če so se po deželi godile kake nepravilnosti, in te so se godile, moram poudariti, da jih tovariš predsednik Avbelj obsoja.

Tovariš F. Resman, Radovljica: Popolnoma sem na strani tistih, ki so se odločili za ustanovitev nove čebelarke zadruga. Sem za to in od nas je odvisno, kako jo bodo vodili. Treba nam je idealizma, natančnosti in pametnega gospodarjenja. Čebelarje moramo oskrbeti z najnovejšimi in najkvalitetnejšimi čebelarstevskimi potrebščinami. Pri nas z OZZ nimamo prav nobenih težav, narobe, prav dobro vozimo. OZZ se pri nas ne vtičajo v našo čebelarstvo organizacijo, zainteresirane pa so na našem delu in nam pri tem pomagajo. V odbor nove čebelarke zadruga bo treba postaviti idealne ljudi, ki bodo pri zadrugi res

delali. Na deželi nas kritično motre in čakajo rezultatov. Nikar jim samo ne obljubljam, ampak jim res pokažimo, kaj zmoremo.

Tovariš Modrijan, Ljubljana: Okrajna zadružna zveza Ljubljana okolica je izjavila, da je naši čebelarški organizaciji pripravljena nuditi pomoč, ne pa jo razbijati.

Tovariš F. Gradišar, Ribnica: Položaj pri nas ni tako ugoden kot drugod. Se vedno se najde kdo, ki meni, da bi bilo najbolje, če bi našo čebelarško organizacijo likvidirali. Zato seveda ni pravega sodelovanja med čebelarško organizacijo in OZZ. Velika moralna opora nam je naš Slovenski čebelar. Mi vsi smo za to, da se ustanovi čebelarška zadruga in gre po poti, kot je šla prejšnja. V nas bo našla vso moralno in drugo oporo.

Tovariš dr. R. Bratina, Postojna: Nisem še mogel sklicati sestanka čebelarjev, vsi pa, s katerimi sem govoril, so pripravljeni pristopiti k zadrugi. Sem za ustanovitev.

Tovariš J. Slander, Celje: Situacija je pri nas taka kakor v Kranju, to se pravi, dobra. Čutimo nujno potrebo po dobri čebelarški trgovini. Čebelarške potrebščine sicer prodaja v Celju Kmetijski magazin, a s tem čebelarji nismo zadovoljni. Čebelarji Gornjesavinjske doline še nimajo čebelarške organizacije. Tamkaj jo bo treba takoj ustanoviti, saj jo žele. Proti ustanovitvi zadruga na terenu ni odpora. Z resno akcijo in prepričevanjem bomo gotovo uspeli.

Tovariš S. Jesenšek, Litija: Pozdravljam sklep o ustanovitvi zadruga. V mescu februarju bomo imeli občni zbor našega čebelarškega društva in se bomo na njem pomenili tudi o tem. Prepričan sem, da bodo pristopili vsi naši člani. Ni pa mi jasno, zakaj bi se morala naša zadruga podrediti OZZ.

Tovariš Cvetko, Ljubljana: Vsaka zadruga mora biti včlanjena v OZZ, ker tako zahtevajo revizijski predpisi.

Tovariš Mikec, Novo mesto: Brez težav ne bo šlo. Članstvo se kritično izraža o Zvezi čebelarških društev. Treba mu bo prepričevalno dokazati, da se kaj ta-

kega, kar se je zgodilo v preteklosti, ne bo moglo več zgoditi. Vodstvo naše nove zadruga nem mora biti garant za njeno uspešno delo.

Tovariš I. Majcen, Ljubljana: Svojo gospodarsko dejavnost lahko opravljamo samo v zadrugi. Če bo šla po poti, kot jo je hodila nekdanja naša zadruga, ni bojazni, da bi ne uspela. Poleg dobrega vodstva bo potreben tudi dober uslužbenski kader, kader ljudi, ki vedo kaj o čebelarstvu in ki tudi čutijo čebelarško. Da je zadelo gospodarsko dejavnost Zveze taka usoda, je krivda tudi v kadru, ki večidel ni bil čebelarško izobražen in je na vse gledal le kot na trgovino.

Tovariš V. Rojec, Ljubljana je razpravljaval nekoliko širše o ločitvi naših podjetij od Zveze, česar so se nekateri predgovorniki v svojih izjavah samo mimogrede dotaknili. Bil je mnenja, da se je oddvojitve podjetij izvršila nepravilno in da bi bila potrebna revizija postopka, po katerem je bila odvzeta Zvezi večina njenega premoženja. Novoustanovljeni zadrugi je želel čim več uspeha v prepričanju, da bo ta dala naši čebelarški organizaciji zopet finančno osnovo za nadaljnje delo pri pospeševanju slovenskega čebelarstva.

Po končanem razgovoru je tovariš predsednik Bukovec vprašal navzoče, če se strinjajo z ustanovitvijo Čebelarške zadruga za Slovenijo.

Predlog je bil z navdušenjem soglasno sprejet. Prav tako so bila po živahni debati soglasno sprejeta pravila za novo čebelarško zadrugo. Višina zadružnega deleža je bila določena na 500 din, vpisnina pa na 50 din.

Volitve zadružnega sveta je izvršila izvoljena tričlanska komisija. Volitve so bile tajne, z listki. Verifikacijska komisija je ugotovila, da so bili v zadružni svet izvoljeni naslednji tovariši:

1. Belec Janko, Ljutomer;
2. Dr. Bratina Radovan, Postojna, Kosovelova 2;
3. Bukovec Avguštin, Ljubljana, Grubarjevo nabrežje 14;
4. Geč Ivan, Ptuj, Gorišnica;
5. Gorkič Pavel, Nova Gorica, Vrtojba pri Šempetru;
6. Gradišar Franc, Ribnica pri Kočevju;
7. Jesenšek Slavko,

Litija, Velika Kostrevnica 5; 8. Ježek Maks, Ljubljana, Pleteršnikova št. 19; 9. Majcen Ivče, Ljubljana, Igriška 13; 10. Mihelič Stane, Ljubljana, Miklošičeva št. 10; 11. Miholič Koloman, Murska Sobota, Žitna ulica 15; 12. Mikec Miha, Novo mesto, Ulica herojev; 13. Močnik Peter, Maribor-Studenci, Stritarjeva 5; 14. Raič Slavko, Ljubljana, Trubarjeva št. 28; 15. Resman Franc, Radovljica, Sercerjeva ulica; 16. Rojec Vlado, Ljubljana, Celovška cesta, Novi bloki; 17. Senegačnik Edi, Ljubljana, Kocenova 11; 18. Slander Jože, Celje, Ljubljanska 20; 19. Vodnik Franc, Ljubljana, Albanska ulica; 20. Lampe Jože, Kranj, Tomšičeva št. 29.

Novoizvoljeni člani združnega sveta so izmed sebe soglasno izvolili za predsednika tovariša Resmana Franca iz Radovljice.

Združni svet je soglasno izvolil upravni odbor.

Izvoljeni so bili: tov. Raič Slavko kot predsednik, tov. Mihelič Stane kot podpredsednik, tov. Vodnik Franc kot tajnik, tov. Ježek Maks kot blagajnik, in kot odborniki tovariši: Gorkič Pavel, Mikolič Koloman, Jesenko Slavko, Slander Jože, Mikec Miha, Belec Janko, Močnik Peter.

Namestniki upravnega odbora: Majcen Ivče, dr. Bratina Radovan, Gradišar Franc.

Nadzorni odbor: Bukovec Avguštin, Senegačnik Edi, Rojec Vlado.

Namestnika za nadzorni odbor: Geč Ivan, Lampe Jože.

Ko je bilo še sklenjeno, da pristopi Čebelarstva zadruga za Slovenijo k Okrajni združni zvezi za Ljubljano-okolico, se je novoizvoljeni predsednik združnega sveta tov. Resman Franc zahvalil udeležencem, jim priporočil, da naj med čebelarji takoj prično z agitacijo za pristop, predsednika Zveze, tov. Majcna pa je prosil, da pomaga novoustanovljeni zadrugi prebroditi začetne težave. Od Zveze pričakuje, da ji bo preskrbela lokale in postala tudi sama njena članica z večjim številom deležev. Nato je zaključil uspeli občni zbor.

DOPISI

ČEBELARSKA RAZSTAVA V IZLAKIH

Zelo pametna je zamisel kmetijskih zadrug, da v »Kmetijski praznik« uvrščajo tudi razstave. »Kmetijski praznik« obsega navadno niz raznih kulturnih prireditev, ki se vrste skozi ves teden in privabljajo zelo veliko število obiskovalcev. Razumljivo je, da je na istočasno prirejeni razstavi dosti večji obisk kakor na razstavi, ki bi bila prirejena kak drug čas.

Da so razstave zares zaželeni in koristne, sem imel priliko videti ravno tu pri nas v Izlakih, ko si je na tisoče ljudi z zanimanjem ogledalo vse razstavljene predmete. Posebno v čebelarstvu oddelku so ljudje videli marsikaj, o čemer se jim prej niti sanjalo ni. Če hočemo čebelarji doseči več razumevanja za čebelarstvo pri kmetovalcih, potem je nujno potrebno, da jim nazorno prikazemo koristnost čebel.

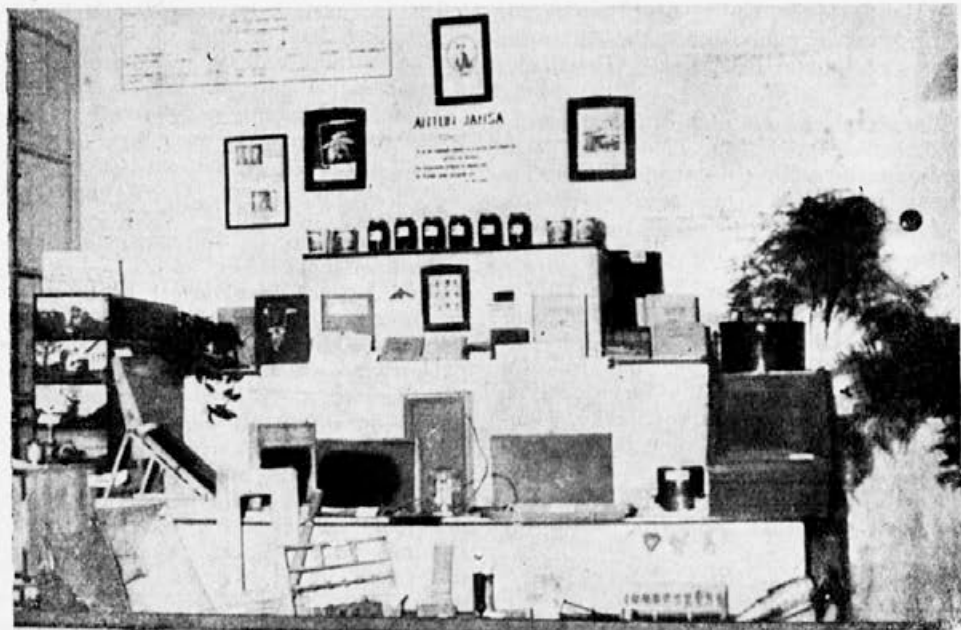
Pred leti mi je prijatelj Ferlin pisal iz Amerike, da je zasadil okoli 400 sadik beluša. Pa so prišle sosedove kure in to prekristno rastlino izbrskale, ker niso bile sadike dovolj globoko posajene. Ferlin je o nastali škodi obvestil soseda. Ta pa ga je v grobem pismu opozoril, kako veliko škodo delajo njegove (Ferlinove) čebele, ko obletavajo sadno drevje in ga onesposobijo, da bi rodilo. Pri nas so še danes nekateri kmetje prepričani, da žro čebele grozdje, da poškodujejo ajdovo cvetje itd. No, to so le posamezni primeri, vendar moramo tudi takšnim naziranjem spodbiti tla.

Ko me je prireditveni odbor za kmetijsko razstavo pozval, naj organiziram čebelarstvo oddelek, sem bil glede na kratek rok (dveh dni) in pozno jesensko dobo nekam skeptičen, da bom uspel. Pozneje sem imel z delom pravcato veselje, saj je šlo od rok, kakor da bi bilo namazano. V dveh dneh sem ob podpori tovarišev imel čebelarstvo oddelek urejen. Razstavljeno je bilo vse, kar je važno: žive čebele, staro in mlado satje, komaj izdelane satnice, vosek, med v kozarcih, med v satju, medeno pecivo, izdelano po modelih, starih okrog 80 let (Mali kruhek), drobno čebelarstvo orodje,

stiskalnica za satje, tehnica za panj, točilo itd. Jasno je, da tudi panjev ni manjkalo.

Poseben poudarek sta dali razstavi tile dve stvari: 1. Janševi dve knjigi, ki sta bili napisani pred skoraj 200 leti, a še danes nista zastareli. V dokaz, kako velik ugled uživa Janša še danes, je dejstvo, da so lani (1953) prevedli na angleški jezik njegovo »Razpravo o rojenju čebel«. (Janša-Fraser: Swarming.) Marsikdo je šele tu zvedel za Janšo.

Poleg lepe dekoracije je napravila izredno lep vtis fluorescenčna razsvetljava. Mlado satovje, ki je bilo tik žarnice, je bilo krasno videti. Takšno razsvetljava je imel vsak oddelek posebej. Poleg čebelarkega je bil namreč še sadjarski, mlekarški, živinorejski, kmetijski in strojni oddelek. Pogled na tako razsvetljeno razstavišče je bil naravnost očarljiv. Mnogi ljudje so se celo dopoldne državali na razstavišču in si na drobno ogledali vse oddelke.

2. Dve originalni fotografiji o sodelovanju čebelarja s kmetovalcem. Prva slika je kazala kmetovalca, kako se spomladi rokuje s čebelarjem v znak skupnega sodelovanja. Čebelar je namreč pripeljal čebele na njegovo polje. Druga slika je bila posneta jeseni. Čebelar se veselo smeje, kmetovalec pa mu z zadovoljstvom kaže na pridelek deteljnega semena. Tam, kjer so bile čebele, je pridelek 3-krat večji kakor tam, kjer jih ni bilo. Vreči z obeh njiv zgovorno pričata o tem, saj je prva 3-krat večja od druge. Obema slikama je sledilo primerno pojasnilo.

Po pripovedovanju osebja so se obiskovalci najdlje zadržavali v čebelarškem oddelku. Splošna sodba obiskovalcev je bila, da je bil ta najlepši. To mi je bilo v veliko zadoščenje za trud (saj je bilo 80 % razstavljenih predmetov moja last), obenem pa v spodbudo za organizacijo druge, v našem kraju še večje razstave.

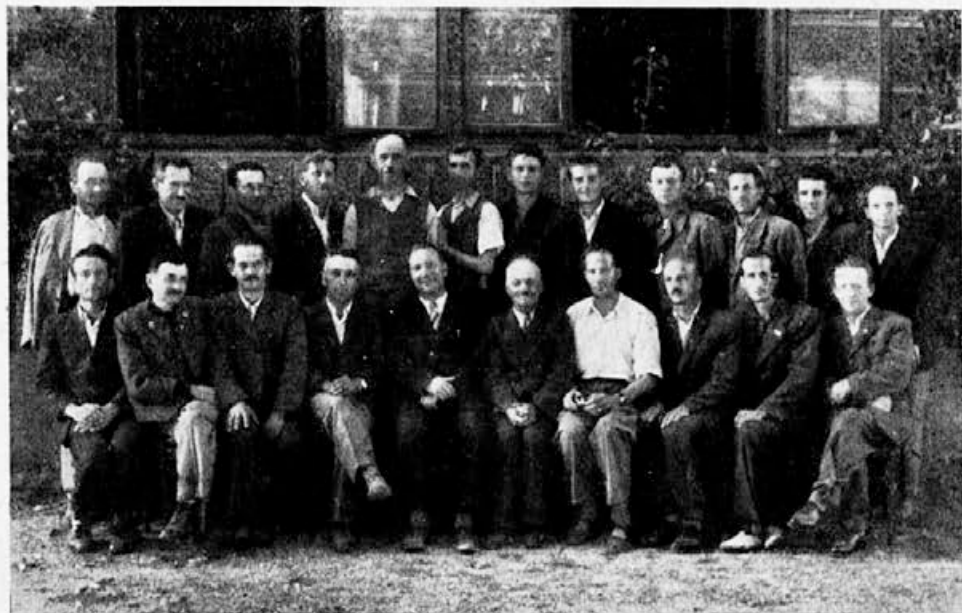
Razstava je bila odprta od 27. septembra do 4. oktobra 1954. Dosegla je velik moralni uspeh, kar je razvidno iz pohval, ki so jih napisali visoki okrajni in partijski funkcionarji v spominsko knjigo. Janez Gosposvetski

VIDNI USPEHI TESNEGA SODELOVANJA MED ČEBELARSKIMI DRUŠTVI LJUTOMERSKEGA OKRAJA IN OKRAJNO ZADRUŽNO ZVEZO V LJUTOMERU

Občni zbor Zveze čebelarских društev za Slovenijo, ki je bil letos spomladi v Ljubljani, in vse priprave za ta občni zbor so narekovale Čebelarskemu društvu v Ljutomeru kot ostalim društvom

brez katerih ti je vsako delo v nekih nepoznanih in nepreizkušeni novih oblikah nemogoče. Tako smo v Ljutomeru ob sodelovanju Okrajne zadružne zveze ostali pri dosedanjih oblikah dela v čebelarskih društvih in družinah, pri Okrajni zadružni zvezi v Ljutomeru pa smo iz delegatov naših čebelarskih društev osnovali koordinacijski odbor ali odbor za pospeševanje čebelarstva pri OZZ. V tem odboru so zastopana vsa društva. Odbor ima svojega predsednika

okraja ter Okrajni zadružni zvezi v Ljutomeru, čim tesnejše sodelovanje v prosep našega čebelarstva, ki je take pomoči že zdavnaj potrebovalo, kajti čebelarstvo je vendarle v sklopu našega gospodarstva toliko pomembna panoga, da ji mora naša skupnost, posebno še naše zadružne ustanove posvečati vso pažnjo. To pa je možno le tedaj, če je sodelovanje med čebelarskimi društvi in zadružno organizacijo iskreno in pošteno, kot je to pri nas, kadar ne siliš v razpust obstoječih društev, ki so ti za delo na terenu nujno potrebna, ko se nasloniš na čebelarske organizatorje in v čebelarski stroki podkovanе ljudi,

in strokovnega tajnika, ki sta vidna funkcionarja čebelarskega društva. V tem odboru razmišljamo, kako bi pomagali našim društvom s predavanji, kako bi poživeli njih delo, kako bi rešili vprašanje pasišč, kako bi preskrbeli člane s sladkorjem in drugimi potrebščinami, in kar je najvažnejše, kako bi usposobili kader izvedencev za čebelje bolezni.

Ze dlje časa smo čutili potrebo po tečaju, na katerem bi izšolali izvedence za čebelje bolezni, kajti po enega ali dva člana pošiljati v Ljubljano na tečaj, je prepočasna stvar, če vidimo z dneva v dan, kako nosema napreduje.

Odločili smo se v koordinacijskem odboru pri OZZ, da organiziramo za čebelarje ljutomerskega okraja tridnevni tečaj. Na tečaj naj bi vsako društvo poslalo po 4—5 čebelarjev, stroške tečaja pa naj bi nosile OZZ. Tako smo v dneh od 7. do 9. avgusta imeli tridnevni tečaj v prostorih nižje gimnazije v Ljutomeru, katerega organizacijo je prevzelo čebelarstvo v Ljutomeru, vodil pa ga je in na njem predaval veterinarski epizootiolog dr. Leon Kocjan iz Ljubljane.

Tečaj je obiskovalo 21 čebelarjev, in sicer 14 iz čebelarstva društva v Ljutomeru, 3 iz čebelarstva društva Križevci, 2 iz čebelarstva društva Videm in 2 iz čebelarstva društva Gornja Radgona.

Na tečaju 7. avgusta je bilo predavanje o priščavosti (opis bolezni, znaki za spoznavanje, zatiranje in zdravljenje, zakonska določila, organizacija zatiranja). Popoldne smo si ogledali čebelnjake, kjer je pred leti gospodarila kuga čebelje zalege, in pripravili vzorce za mikroskopsko preiskavo. Nato smo obiskali še plemenilno postajo. Osmega avgusta dopoldne je bilo predavanje o kugi čebelje zalege (opis bolezni, razširjenost, znaki za spoznavanje, zatiranje) in o nosestavosti (opis bolezni, znaki, zatiranje in zdravljenje). Ena ura predavanja je bila posvečena tudi priščavosti. Popoldne je bil ogled čebelnjakov v Apaški kotlini in Ščavniški dolini. V Apačah je govoril članom tamkajšnjega društva tovariš Belec o delu in nalogah naših društev. Devetega avgusta dopoldne smo o nosestavosti podrobneje razpravljali. Popoldne je bila ponovitev predelane snovi, izpraševanje tečajnikov in razdelitev spričeval.

Tečaj je vsekakor zelo dobro uspel. Saj ga je znal napraviti predavatelj dr. Kocjan zanimivega in prijetnega. S pravnimi prijemi je navezal tečajnike nase, tako da bo ostal čebelarjem v nepozabnem spominu. Predavatelja smo hkrati naprosili, da bi priredil podoben tečaj v letu 1955 še za tiste čebelarje, ki se za bolezni čebel zanimajo, a se tečaja tokrat niso mogli udeležiti.

Da je tečaj uspel, pa gre tudi vsa zahvala OZZ v Ljutomeru, ki ga je financirala in še tečajnike s kamionom prepeljala v Apaško kotlino ter preko Vidma ob Ščavnici nazaj v Ljutomer.

Sadovi tečaja so se že pokazali. Vsi tečajniki so šli takoj na delo. Vse do pozne jeseni so odvezemali vzorce čebel po vsem okraju in jih dostavljali odboru za čebelarstvo pri OZZ, ta pa je te pošiljke odpremljal veterinarskemu znanstvenemu zavodu v Ljubljano v preiskavo. Pregled čebelnjakov je zajel ves ljutomerski okraj. Na znanstveni zavod je romalo na stotine in stotine zavojčkov čebel. Čebele za preiskavo smo odvezli tudi družinam, ki so bile na ajdovi paši (Ruše, Bistrica).

In kakšni so rezultati preiskave na znanstvenem zavodu v Ljubljani? Porazni! Ni čebelnjaka v ljutomerskem okraju, ki ne bi bil okužen z nosemo. Najbolj okužene so bile čebele na ajdovem pasišču v Rušah in Bistrici. V domačih čebelnjakih so bile dokaj močno okužene tiste čebelje družine, ki so nekaj let zaporedoma bile na Pohorju na gozdni paši. Iz tega lahko sklepamo, da se je ljutomerski okraj okužil s prevažanjem čebel na Pohorje in da vlada danes po naših čebelnjakih nosema, ki jo bomo morali čimprej zdraviti. O pregledu in okužbi naših čebeljih družin vodimo natančno evidenco, ki jo bomo objavili, kakor hitro bomo prejeli izvide vseh poslanih vzorcev čebel od veterinarskega znanstvenega zavoda.

Iz navedenega nujno sledi, da bomo po zaključeni akciji morali uvesti zaporo čebel za ves ljutomerski okraj ter zabraniti vsak dovoz in izvoz čebel iz okraja. V okraju samem pa bomo začeli resno zdraviti naše čebele z zdravilom noseamak, ki je že naročeno, da tako rešimo, kar se še rešiti dá. Bo pa nujno potrebno, da napravijo s pomočjo okrajnih združenih zvez podobno akcijo tudi čebelarstva društva v ostalih okrajih. Zavedajmo se, da ne gre samo za čebelarstva posameznikov, temveč za vse naše čebelarstvo, za katerega mora biti in tudi je zainteresirana vsa naša skupnost.

Janko Belec

ČEBELARSKA UČNA KNJIGA

Dne 6. februarja t. i. je imel svojo prvo sejo uredniški odbor, ki mu je Zveza poverila nalogo, da sestavi čebelarско učno knjigo. V tem odboru so najvidnejši sodelavci Slovenskega čebelarja, tovariši: dr. F. Bezljaj, A. Bukovec, J. Kobal, dr. L. Kocjan, J. Mayer, S. Mihelič, P. Močnik, S. Raič, F. Robida, V. Rojec, F. Róme, M. Rožman, E. Senegačnik in F. Vodnik. Vsi imenovani so se z navdušenjem odzvali povabilu ter na prvi seji določili obseg knjige in razpored gradiva. Hkrati so napravili podroben načrt dela in se porazgovorili o rokih, v katerih nameravajo dokončati svoje prispevke. Nadaljnje seje bodo 20. februarja, 6. marca, 20. marca, 10. aprila, 24. aprila, 8. maja in 29. maja, vsakokrat ob 10. uri dopoldne v prostorih Zveze na Miklošičevi cesti. Teh sej se lahko udeležujejo tudi drugi člani, ki jih stvar zanima. Knjiga naj bi namreč bila izraz želji čim širšega kroga naših čebelarjev in toliko popolna, da bi bilo v njej vse, kar je važno za prakso — to se pravi, standardna knjiga slovenskega čebelarstva in nekaka enčiklopedija čebelarskega znanja.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Glede na nosemavost smo v letu 1954 pregledali načrtno vse čebelje družine na področju okraja Ljutomer in te preiskave nadaljujemo. Da bi se tudi ostali čebelarji seznanili z načinom pošiljanja čebel v mikroskopsko preiskavo, dajemo tale pojasnila:

V preiskavo pošljemo v škatlici vžigalic najmanj 30 mrtvic ene čebelje družine z označbo panja in lastnika, kadar spomladi pregledujemo panje in ugotovimo, da čebelje družine pri zadostni zimski zalogi umirajo.

Sum nosemavosti je upravičen, če ugotovimo, da so čebele med trebljenjem ali po prvih pomladanskih izletih močno grižave, če izletavajo in se ne vračajo in če zalega ni več dobro zasedena. V preiskavo pošljemo vselej odrasle čebele, ne mladice. Znaki griže torej ne izključujejo okužbe z nosemavostjo.

Na razpolago je še manjša količina nosemaka po ceni 25 din za tableto. (Regres 52 din daje ZCD.) Čebelarji, ki imajo z nosemo okužene panje in dostavljajo po navodilih vzorce čebel zaradi terenskih preizkusov, lahko nosemak dobijo.

Dr. Leon Kocjan

veterinar-epizootiolog v Ljubljani

ČEBELARSKO DRUSTVO LJUBLJANA

bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 6. marca 1955 ob 8. uri v dvorani Obrtne zbornice LR Slovenije v Komenskega ulici 12/I z običajnim dnevnim redom. — Vabimo člane, da se udeležijo občnega zbora v čim večjem številu.

PRODAM

dva AZ-panja brez čebel. Od teh je eden nov, drugi pa že rabljen. Cena skupaj 8000 din. — Planinšek Ivan, Zavrstnik št. 24, p. Smartno pri Litiji.

PRODAM

sedem AZ-panjev s čebelami ali tudi same družine. Cena po dogovoru. — Globokar Marija, Gradiček 8, p. Krka.

PRODAM

novi čebelarški tehnični, zložljivi, dobro ohranjeni čebelnjak za 12 AZ-panjev, krit s pocinkano pločevino. V račun vzamem tudi vosek in stiskalnico za satnice. — Djurič Borivoje, Ljubljana, Ilirska ulica 5/I.

PODJETJE

ŽIMA

LJUBLJANA
FUŽINE 133

IZDELUJE:

VSE VRSTE ŠČETK, TAPETNIŠKO ŽIMO IN VRVI
KAKOR TUDI DRUGE PREDMETE ZA POTREBE
INDUSTRIJE IN ŠIROKO POTROŠNJO
KAKOVOST ZAJAMČENA, CENE NIZKE!

